

Legjobbnak elismert honosított olasz és francia faj-tyulcsok

A szép bajusz az ifjú legfőbb díze... Musfacher baizsamot Paul Bosse, Frankfurt/Main...

Kérem ezt elolvasni. A „rögtön-nyomó“ 18420. sz. német bírói, szab., es. k. osztrák szab. és egyéb írem és okirat az egyetlen szabadkézzel mázolható készülék nyomdai festékekkel.

A BUDAPESTI KERESKEDELMI AKADÉMIA folyó évi szeptember hó 1-jén huszonhatodik évfolyamát nyitja meg. Midőn ezt a szülők és gyámok figyelmébe ajánljuk, megjegyezzük, hogy az intézet célja: a kereskedői pályára lépő fiatal embereket az általános műveltség alapján a kereskedői hivatásra, még pedig ennek felsőbb ágára is, minden tekintetben alaposan előkészíteni...

Takaró papiros megrendelhető e lap kiadóhivatalában Budapest, egyetem-utca 4-ik szám. CHIOCOCA-LIKÓR (Liquor chioceae fortificans) Tudományosan megvizsgáltva, kiprobálva és tekintélyes általánosan, mint jelleme bizonyult, határozottan ártalmatlan.

VASÁRNAPI UJSÁG

34-ik szám 1882. BUDAPEST, AUGUSZTUS 20. XXIX. évfolyam.

Cs. k. kizáról. szab. ujonnan javított RUGANYOS SÉRVKÖTŐK. A legújabb találmány a Bogand amerikai tudor után ujonnan javított ruganyos sérvkötő Politzer-től, ép úgy urak, valamint nők és gyermekek számára rugalmakkal, tiszta gummiból művészi eszközökkel, s azon célja van, hogy még a legidültébb sérvöket is a legrovidebb idő alatt egyformán helyettesítse hozzá, és ép úgy nappal a legfárasztóbb munka, vagy sok járkálás mellett, mint szintén éjjel alvásnál is használható, anélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatásában a legkevésbé is akadályozza lenne.

HAZAI TERMÉNY! CSÉPLÉSI IDÉNYRE ajánlunk kitünő minőségű TÖMÖR (DARABOS) SZENET három minőségben mozdonyok (Locomobile) fűtésére. GYÁRSZENET, gyári czélokra, állomásra szállítva, igen jutányos, mérsékelt árak mellett. Északmagyarországi egyesített közszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.

életrendi szer, ÉLÉNKITŐ, IZOMERORE, az idegek és szeszerejök erősítő sére; meglepő jótékonyan élítő, élénkítő és fölvívító hatásában. Szemmel látható, egyenesen gyógyító hatása vagy megzavart emésztésnél, étvágytalanságnál, gyomorhurat, göres, bélgöres, hányás, er. gyomorfájás (gala), hasmenés, főfájás, káptör és sárgaság, máj, lép, vesze, és aranyeres bajoknak. Mindenek a chioceae-likőr használata mellett gyorsan és biztosan meggyógyulnak, s a meggyógyultak folytatni a leme asabb és legerőteljesebb agykor érhető el. Lásd tekintve, felülmúlja a legfinomabb szeszi likőröket. Szemmel látható elismerés a chioceae likőr jótékony hatását megtekintéséért megköszönjük. Által. Ég. eredeti ár: 6 peng. pontos használattal utasítással hat nyelven, 3 frt o. 6. Posta- és csomagdíj 20 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható: KISFALUDY SÁNDOR ÖSSZES REGÉI. Két kötet a költő arczképével, egy kötetbe kötve ára 1 frt 60 kr.

TERMÉNY-RAKTÁR, ELŐLEG- és BIZOMÁNYI ÜZLET. A magyar leszámítoló- és pénzváltó-bank ajánlja a t. cz. termelők és kereskedők figyelmébe közraktárait Budapestben, Szegeden, raktárait Temesvárott és Barcon. Itt mindenütt a t. cz. közönségnek szolgál: 1. Egészséges raktárakkal, termények és áruk beraktározására, kezelésére, kiraktározására vagy tovább küldésére. 2. A terményeket átvézi, kölcsön szakkokat ad, szállítási és egyéb költségeket előlegezi, az így átvett terményeket tüzkár ellen biztosítja. 3. Olcsó kamattal mellett előleget ad a beraktárolt, sőt már a czimére feladott terményekre. 4. Elvállalja a reá bizott termények bizománybani eladását akár a vidéki állomásokról, akár pedig raktáraiból. Vállalataink számára ugy a vasuti mint a gőzhajózási társulatok részéről sok rendbeli előnyöket nyertünk, melyek t. megbízóink javára szolgálnak. Szó- vagy írásbeli felszólításra ugy nyomtatott üzlet és díjszabályainkkal, mint minden irányu felvilágosítással szívesen szolgálunk. A Budapestre intézett küldemények czimzendők: A magyar leszámítoló és pénzváltóbank közraktárainak Budapestben, állomás közraktárain magyar k. államvasutak. Szegedre: A magy. leszámítoló és pénzváltó-bank közraktárainak. Cs. kir. szab. osztrák államvasut állomás. Temesvárra: A magy. leszámítoló és pénzváltó-bank raktárainak. Cs. kir. szab. osztrák államvasut állomás. Barcra: A magyar leszámítoló és pénzváltó-bank raktárainak. Cs. kir. szab. déli vasut-állomás.

GROSSMANN ÉS RAUSCHENBACH ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁRA BUDAPESTEN RAKTÁR GROSSMANN J.-nél, váci körút 76.

Magyar leszámítoló és pénzváltó-bank. Koaks (pirszén) eladás. Van szerencsénk ezennel nyilvánosan köztudomásra hozni, miszerint 1882. augusztus 1-től az I-ső rendű pirszénnek (koaks) dió pirszénnek is az ára 100 kilogrammonként 1 frt 80 krajczárra lett szállítva. II-od osztályu pirszén pedig az eddigi áron 100 kilogrammonként 1 frt 20 kron fog eladatni. Az árak a pesti vagy budai légszeszgyártól értettek, a házhoz szállítás pedig 250 kilogrammtól kezdve feljebb 10 krral s ha a berakás is kívántatnék 14 krral fog 100 kilogrammonként számíttatni. Budapest, 1882. július 31. Az általános osztrák légszesz-társulat budapesti légszesz-gyárainak helyi igazgatósága.

GÖNDÖCS BENEDEK. Az országos méhészeti egyletnek ez idei közgyűlése és Budapestben rendezett kiállítása kedvező alkalmul szolgál nekünk, bemutatni annak elnökében az ország egyik legbuzgóbb, legtevékenyebb, hasznos munkásságában fáradhatatlan fiát, ki valóban nem hiába választás gondoskodásai egyik tárgyát a méhet, de igazán követi is annak példáját, mézet gyűjtve minden virágból, mely számára a közélet mezején kínálkozik. Gróf Teleki Sándor az ő meleg tollalál ő róla írta a következő rokonszenves sorokat: «A hol jótékonyaságról, művelődésről, tanúgyról, iparról, gazdaságról, kertészetről, dohánytermelésről, méhészetről s tudja Isten, mi minden szépről, jóról és nemesről van szó: ott Göndöcs Benedek apát, a civilizáció keresztvivője, előjár, mint Kapisztrán János Hunyadi serege előtt.»

A lelkes apát megérdemli ezt az elismerést. Nem sok van oly fia a hazának, a kinek annyifelé találkozzunk áldásos keze nyomával, mint az övével. Rendkívüli szívóssággal, mondhatnók makacsággal, keresi föl mindazokat a téreket, a hol a közügynek hasznót tehet, s ha nagy a tevékenységi kör, ha kicsiny, — ő azon nem halad el részvétlenül, csak azt nézi, nyer-e valamikézt az ő munkája által nemzete. Fárad, tesz, alkot és segít mindenütt, hol erre alkalma van, jó példával, szóval, tettel, tollal és anyagi áldozattal, úgy hogy a «tevékenység örökmozdonyának» nevezte el egyik szellemes főpapunk.

Göndöcs Benedek pusztaszeri apát, békésgyulai lelkész, Nagy Váradon 1824. július 24-én született, tősgyökeres magyar nemes szülöktől, kiknek vallásos nevelése korán megérették hajlamát az egyházi pályára iránt. Középiskolai tanulmányainak befejezése után 1843-ban a nagyváradi egyházmegye papi növendéke közé lépett s theologiai tanulmányai bevégeztével 1847-ben áldozárrá szenteltetvén, báró Bémer László püspök, fölsímve szép tehetségeit, udvari papjai közé kívánta fölvenni. De ő benne már akkor megvolt a hajlam az elzárkózás helyett az élet tevékenységtől nyüzsgő áradatában venni részt, s mint világi pap, lelkipásztor élni hivatásának. Így lön még ugyanazon évben újkirgói segédlelkész. Hívei csakhamar megszerették a természetes, keresetlen, magyaros modoru, barátságos fiatal papot, kinek művel-

GÖNDÖCS BENEDEK.

A temetőben gyönyörű kápolnát és kalváriát emelt, fölépíté az első halottas kamrát a megyében s a kegyuraság által egy rozstart kunyhóból emelt szép templomot drága oltárképpel díszíté, lelkészlakot s kétszálaly elemi iskolát emelt, felszerelvé ezt a paedagogia legmodernebb igényei szerint s a nép részére könyvtárt szerzett be. De a gazdasági téren is vezére, utmutatója lön hűveinek. Kigyós híres dohánytermő hely levén, népies modoru, igen hasznos kis könyvet írt a dohánytermelésről, méhészetet rendezett be kigyósi tanyáján s az ő adományából létesült békésmegyei mintaméhészetet valódi mintául emelte az egész országban. 1873-ban, a nagy kholera-járvány idején, megfélemedett hűveinek bátorítója, vigasztalója, segítője, sőt orvos nem létében orvosra is volt, s mindjárt a vész kezdetén «Nepszerű tanácsok a kholera ellen» című röpiratot írt s azt kiosztotta.

Zeer-monostori pusztaszeri apátnak 1868-ban nevezte ki ő felsége a hasznos tevékenységéről már akkor országosra ismert lelkes papot. A következő évből szentszéki ülnök lön, 1873-ban pedig békés-gyulai lelkész. A kigyósi hívek sirva bucsuztak el lelki pásztoruktól, s tömegesen kísérték el egészen Gyulára, mint valami proceszsió.

A derék lelkész tevékenysége előtt tágabb tér nyílt Békés-Gyulán. Őt iskola, két tanítói lakás, hatosztályú női kézimunka- és leányiskola, a temető rendezése, a nagy templom nagyszerű orgonája mind az ő buzgalmánának bizonyítékai. A népnevelés előmozdítására az új lelkész pályadíjakat tűzött ki a békésmegyei tanítók részére, állított egy ifjúsági ének- és zeneiskolát, ellátva azt nagyértékű hanggye- és hangszer-gyűjteménnyel, meghonosítá a sétatéri zenét, keresztülvitte a város éjjeli kivilágítását s mint városi képviselő, a törvényhozását megelőzve, fáradozott a regale oly módon leendő megváltásában, hogy az a város adózóinak alig kerülne érezhető megterheletésébe.

Beutazván egész Európát s kiváló érke levén a gyakorlatiasság iránt, — sok oldalú ismeretet és tapasztalatot van módjában értékesíteni. Költség és fáradság kímélése nélkül mintatelepeket állított fel földjein s figyelmé kiterjed a gazdaság minden ágaira. Az állattenyésztés és állatnemesítés terén a legismertesebbek egyike az ő neve, kinek nemesített tenyészfaj lovai sokszor részesültek a legelső állami díjazásokban a vidéki kiállításokon s Kigyóson ő emelte föl a lótenyésztést annyira, hogy a megyei lófuttatások parsztrversenyén már szinte biztosra veszik, hogy a díjat kigyósi ló viszi el. Az ő buzája, kukoricája, dohányja, dinnyéje, gyümölése, virágai, disznóvanyei, konyhakertészeti terményei, méhészete, selyemtermelése mind az ő kiváló szakértelméről és buzgóságáról tesz tanubizonyítást s a mi őtől kikerül, az abban a nemből az egész alföldön a legszebbek közé tartozik. Föl is keresi produktumaival nemcsak a hazai, de még a bécsi, párisi, londoni kiállításokat is s halmozva hozza onnan az arany-, ezüst-, bronz-érmeket és elismerő diplomákat.

Egyik legérdekesebb alkotása a békésmegyei okszerű méhészeti egyesület, melynek gazdaságon fölszerelt telepe és pavillonja ritkítja pártját az országban, és az ezelőtt három évvel létesült «magyarországi méhészeti egyesület», melynek ő alelnöke. A méhészet terén tanusított tevékenysége, a «méhészeti katedra», melyre jelentékeny pályadíjt tűzött, az általa föltalált s száz meg száz példányban készítettett kettős gyékény- és átmeneti kaptár, az u. n. (lapozó) méhlek, mely a Dzierzon-féle kaptárnak egyik legerősebb módosítása, — ugy szintén a selyemtenyésztés elterjesztése körül tett fáradozásai, többi közt

igen becsesnek ismert «Gyakorlati selyemészeti katedra» s ez irányban kifejített irodalmi tevékenysége oly sokoldalú, hogy arról csak elismeréssel lehet szólni. (Az általa rendezett mintaméhészet telepeit egy kiváló művészünk által készített rajzban is bemutatjuk.)

Valóságos ezermester; minden érdekli, a minnek gyakorlati haszna van, a mi a szegény embernek keresetet, az országnak nemzetgazdasági hasznót, vagyoni gyarapodást ígér. A kosárfonás és fűzfatenyésztés csak úgy sikerül az ő vezetése alatt, mint a gyümölcsenyésztés, s a mezőgazdasági életnek alig van oldala, a hol ne volna valami hasznos alkotása.

E nagy elfoglaltsága mellett is ráér tevékeny részt venni a közélet egyéb ágaiban is. Tagja a megyei gyűléseknek és a közigazgatási bizottságnak, a megyei takarékpénztár felügyelőségének, a közművelődési és történeti egyesületnek, a gyulai polgári kör választmányának, az egyházi tanácsnak, a megyei gazdasági egyesület igazgató választmányának, a fegyhazi felügyelő, a szeretházai bizottságnak, az iskolaszéknak, a városi képviselőtestületnek s a gyulai négy ipartársulat tiszteletbeli elnöke. Ez a sok «nobile officium» ugyan keveset hoz a konyhára, de ő oly lelkiismeretességgel teljesíti mindenképpen, mintha abból élne csupán, s ebben különbözik azoktól, a kik e címeket csak — viselik. Csak egy «hivatalt» van, melynek ép úgy nem tud megfelelni, mint nem tud Jókai, a ki, mint ő, szintén csizmadia, már t. i. tiszteletbeli.

Mint lelkes magyar s felvilágosult szellemű ember nemcsak érdeklődik a haza kulturális és humanisztikus törekvései iránt, de bőkezű adományokkal is elősegíti. Az akadémia, a múzeum, a nemzeti színház, a siketnémák és vakok intézete, a lelenczházi egyesület, az árva- és szeretházak, a kórodák, a zenedek, a szent István-, sz. László-, sz. Vincze-társulatok, az irodalmi, közoktatási és jótékonyági egyesületek jegyzőkönyvei sok mindenfelét rejtegetnek, a mit a jobb kéz úgy adott, hogy ne tudja a bal.

Mint egyházi író is tevékeny s itt is a jelesebbek között foglal helyet. Művei között vannak olyanok, melyek már több kiadást értek. A kulturális téren azonban egyik legnagyobb érdeme a «békésmegyei régészeti és művelődéstörténeti egyesület» megalakítása, mely leginkább az ő, továbbá Haán Lajos békés-csabai ágostai ev. lelkész és Zsilinszky Mihály jeles történésznök buzgóságának köszönhető. Ez egyesület jelesen szerkesztett hét évkönyve gazdag tárháza a régészeti és történeti ismereteknek s vándorgyűléseivel, kutatásaival már eddig is fényes sikereket ért el. Ez egyesületnek kezdetül fogva Göndöcs az elnöke s leginkább az ő kezdeményezésének és áldozatkészségének köszönhető, hogy ma már nagybecsű régiséggyűjteménye is van, valóságos muzeuma, melyet szakértők gazdagságban és értékben ötödiknek ismernek el az országban.

A jelen országgyűlésre képviselőjének küldte föl B.-Gyula. Az ipar-, kereskedelem- és közgazdaságügyi tárca költségvetésének tárgyalásakor mondott egy beszédet, melylyel egyszerre rokonszenvre hangolt minden pártot. Pedig e beszédben nem volt semmi sallang, semmi tetszetős frázis. Egyszerű volt, de eszmékben gazdag, sok tapasztalatra és gyakorlati gondolkodásra mutató. A keresetlen kedves hang és módor, melyben elmondott, még hatásosabbá tette; a kormányra sem tévesztette el hatását s valószínű, hogy a megszívlelésre méltó jó tanácsok nem mindegyike fogja eltéveszteni a termékeny talajt.

Sokat lehetne még írni Göndöcs Benedekről és működéséről. Ez itt azonban még csak egy vonását kívánjuk itt fölemlíteni: lelke ma-

gyarságát. Igazi magyar pap, a ki hazáját mindennek fölött szereti s annak javáért mindenre kész. A honfoglalás közeledő nagy emlék-ünnepé eszébe juttatá, hogy ő az apátja annak a Pusztaszernek, a hol az első magyar országgyűlés tartott. Ennek a helynek a készülő ünnepélyességek programjáról lemaradni szegény volna. S ő azt legjobban érzi, s mozgalmat indított meg, hogy Pusztaszer megtalálják a maga méltó helyét a nemzet ezer éves fennállásának ünnepén.

Azzal a kívánsággal fejezzük be jelen sorainkat, hogy bár csak sokan volnának a hazában olyanok, kik saját hatáskörükben oly hasznos tevékenységet tanusítanak, mint tanusít az ő körében Göndöcs Benedek.

SZENT ISTVÁN NAPJÁN.

Neved' a századok egymásra hagyták
S megörzék kincsénél drágább örökül,
Emlékeden, tisztelve szent hatalmát,
Egy ezred ártalmatlan átröpült.
Im nemzedek, mely a futó idővel
Annyit tanult és annyit feledett,
Büszkélkedik királya szent nevével
És áldja csodatévő kezedet.

Fejednek nemcsak égben glóriája,
A föld babérja is megilleti;
Hogy áll még, él még a magyar hazája,
S magyart urnának Kárpát bércei,
Hogy magyar ajkon zendül meg a zsoltár
A négy folyam viruló partinál,
Idők viharja hogy el nem sodort már:
Te tetted, szent apostol, bölcs király.

Hajh az időnek pusztító hatalma
Eloszlat mennyi szép káprázatot,
Remény, virág, síváran porba hull ma,
Mely tegnap még oly büszkén csillogott;
De a mi nagy, az idővel növekszik,
Nem árt becsélni a késői kor,
Sőt új becsét nyer, ha viharok edzik,
Mint nemes rozsdától az ércszobor.

Egy ezredév! Egy percz a végtelenben,
Gyarló embernek végtelen maga,
Hogyan megváltozott azóta minden,
Mennyit lerombolt, mennyit alkota.
S őh szent királyunk, ime a te műved
Egy ezredév se rombolhatta le;
Reménynyel kezd meg egy új ezredévet
A három bérz honának nemzete.

A szentséges jobb, drága balzsamok közt,
Himes párnák, még most sem pihen,
Mely szebb jövőért, lobogód alatt küzd,
Áldást hint most is szét a nemzetben.
Vezess, vezess ki a kétes homályból,
Hogy a nap a felhőket törje át,
S lásd felvirálni mennyi hazából,
Mit te alkottál: a magyar hazát.

INCZÉDI LÁSZLÓ.

VIHAR UTÁN.

(Leopardi.)

A fergeg kitombolt.
A víg madárhad újra dalra zendül;
S a tyúk, mely félelemből
Elrejtett, előröpül. A mennyből
Tisztán ragyog nyugatról a hegyekre.
Lehullt a táj ködöle
S a völgy folyója újra fénybe' himbál.
Őrül minden szív. Távolban s közelben
A zaj megindul s kinn áll
A nép munkára kelve.
A kézműves, kezébe műszerével,
Vigan dalolva lépdel
S örömmel néz az égére;
Vizet merit a lányka s visszalebben,
Ha telve már edénye.
Az utca víg legénye
Zöldségivel megáll a szegeletben
S vevőt kiált mindegyre ékebben.

A nap kibukkan és sugármosolyba'
Bágyognak lenn a völgyek s fenn a halmok.
Ablak kinyíl, feltáru balcon, ajtó —
Amott az utcán csengőzengést hallok
S szekér zaját, a melybe' fölpackolva
Utas siet tán, más vidékre hajtó . . .

Ah! minden szív örömben!
De mikor is oly édes s szép az élet
Mint most, hogy újra éled?
A munka s bajjözönben
Mikor ilyen kitaró s hű az ember,
Mitem törődvén búval, győtrelemmel?
Örömet szül a bánat.

Ah, örömet! de melynek ért gyümölése
Magába' rejti férgét a halálnak!
Hol a vigasz, szívünket mely betöltse,
Ha benne ott remegnek
Kínseppjei az elmult félelemnek?
Remény hogy olvad égő fájdalomba,
Ha jól tudjuk: a véres áldozatra,
Melyet vergődve hoztunk s elhagyatva,
Csak új kínok teremnek
És új vihar, mely záporát leontja?

Oh, természet! hatalmad
A küzdő földi nemnek
Im ennyit ad jutalmat.
Kijut nekünk, máig itt bolygunk le és föl,
Gyönyörből, szenvedésből.
A szenvedést mindig bő kézzel osztod,
Bú, baj nagyobbul, noha el sem osztod.
És a gyönyörből, melyet szül a bánat
Kevés az údv, mi lelkeinkbe' támad.
Oh ember, ember, istenek kegyeltje!
Könyvűt ha majd nem ontol
S a sir felold majd minden fájdalomtól:
Beh holdig is leszel te!

Olaszból:

DENGI JÁNOS.

POLITIKAI KÉMEK.

Korrajz a közelmúlt időköl.

Politikai kémeket minden kormány kénytelen tartani, s e részben csak annyiban különböznek egymástól, hogy egyik többet, másik kevesebbet költ rájuk és a kémkedési rendszer egyiknél fejlettebb, mint a másiknál. A politikai kémnek minden országban olyan titkoszatos lénynek kell lenni, a kinek e minőségét, gazdáján kívül, nemcsak ne tudja, de még ne is sejtse senki. A kém, mihelyt megtudják hivatásukat azon az okon követelte, mivel történetből nyomára jött, hogy férje a posta fekete szobájának (cabinet noir) egyik hivatalnok; nem állította azt, hogy férje gorbombáskodik vele, hanem azt hozta fel, hogy midőn megtudta, hogy férje gyanus egyénekhez címzett levelek felbontásával és lemosásával keresi kenyerét: legyőzhetlen undor támadt benne az ily aljas keresetmódra képes ember iránt. Ebben az ügyben még különösebb az, hogy ez a nő a második császárság alatt indította meg valópéretét, de «felsőbb rendeleste» a pert megszüntették. A szegény nő megpróbálta elszökni hazájából, de elfogták s magyarán megmondták neki, ha botrányt okoz, becsukják valami tébolydába. A császárság bukása után a nő újból válópéret kezdett s nagyon könnyen meg is nyerte; ez alatt a férje eltűnt, hihetőleg álnévet vett föl s megvonta magát valami bús magányban; de előbbi jó emberei közé nem merészelté vinni az orrát.

Ez az eset eléggé mutatja, hogy «állami magasabb érdekekből» minő merev pártfogásban részesültek a politikai kéme. A felhozott esetben például egy nő fölfedezi férje alatto-mosságát, s a szegény asszonyra ráparancsolnak, hogy vagy befogja a száját, vagy az örültek

házában rothad el. Ha a kém történetesen a köztörvény ellen talál vétnei, akkor is szint ilyen lesz az ügy lefolyása; ha a kém gazdája attól tart, hogy a törvényszéki tárgyalások alkalmával kiderül az ő hivatali minősége, ugy inkább megszökteti, mintsem megengedje, hogy a vizsgáló bíró elébe állítsák.

Vicomte de Beaumont «a második császárság emlékei» («Souvenirs de second Empire») című könyvében albeszéli, miként maradt bűntetlen egy korzikai spiczi gyilkossága. Gróf Camerata, fiatal olasz nemes, beleszeretett a császári udvarnál egy — mint látszik — nagyon magas állású delnőbe, s elég esztelen volt egy tuilleriesi bárban levélkét csusztatni a nő kezébe. Az urhölgy elfojtatta boszankodását, azonban a levelet felbontatlanul átadta az udvari kamarásnak, kérve, figyelmeztesse a gróft, hogy ezt a sértést ne ismételje, különben meggyülhet a baja. A kamarás, egy tökkel ütött mamlasz, a helyett, hogy személyesen járt volna el küldetésében, egy korzikai spiczihez fordult, a ki uri embernek öltözve jelen volt a bárban, elbeszélte mi történt s megrendelte, hogy vigye haza a gróft s keményen lekezesse meg. Nehány percz múlva a korzikai és a gróf együtt távoztak a Tuilleriesi bárba s a gróf hintójában ennek lakására hajtattak; a spiczi az egész uton keményen korholta a gróft. Mikor a gróf lakához értek, a korzikai még mindig folytatta dorgálózásait s apránkint örült dühbe hozta magát; erre a gróf is méregbe jött, a spiczi kikérgette s elég esztelenül hozzá téve: «Ísmerni fogom az ön képét s bárhol találom, lelelezazom». Erre a spiczi tört rántott s a gróf két vállá közé döfte, ott hagyta a földön halva és a prefektúra sietett, hogy tettét elbeszélje. Az idős Pietri, akkoriban rendőrfőnök, nagy zavarba jött; de utóvégre is utlevelet állított ki a korzikai nevére s azt mondta neki, meneküljön Londonba. Egyebet sem tehetett, mert ha a spiczi törvényszék elé állítják, a botrány iszonyu nagy lesz; ha ellenben a gróf ölte volna meg a korzikait, az egész büntényét elismították volna. A kéme élete hajszálton függ, s ha el talál szakadni, nem ütnek lármát miatta.

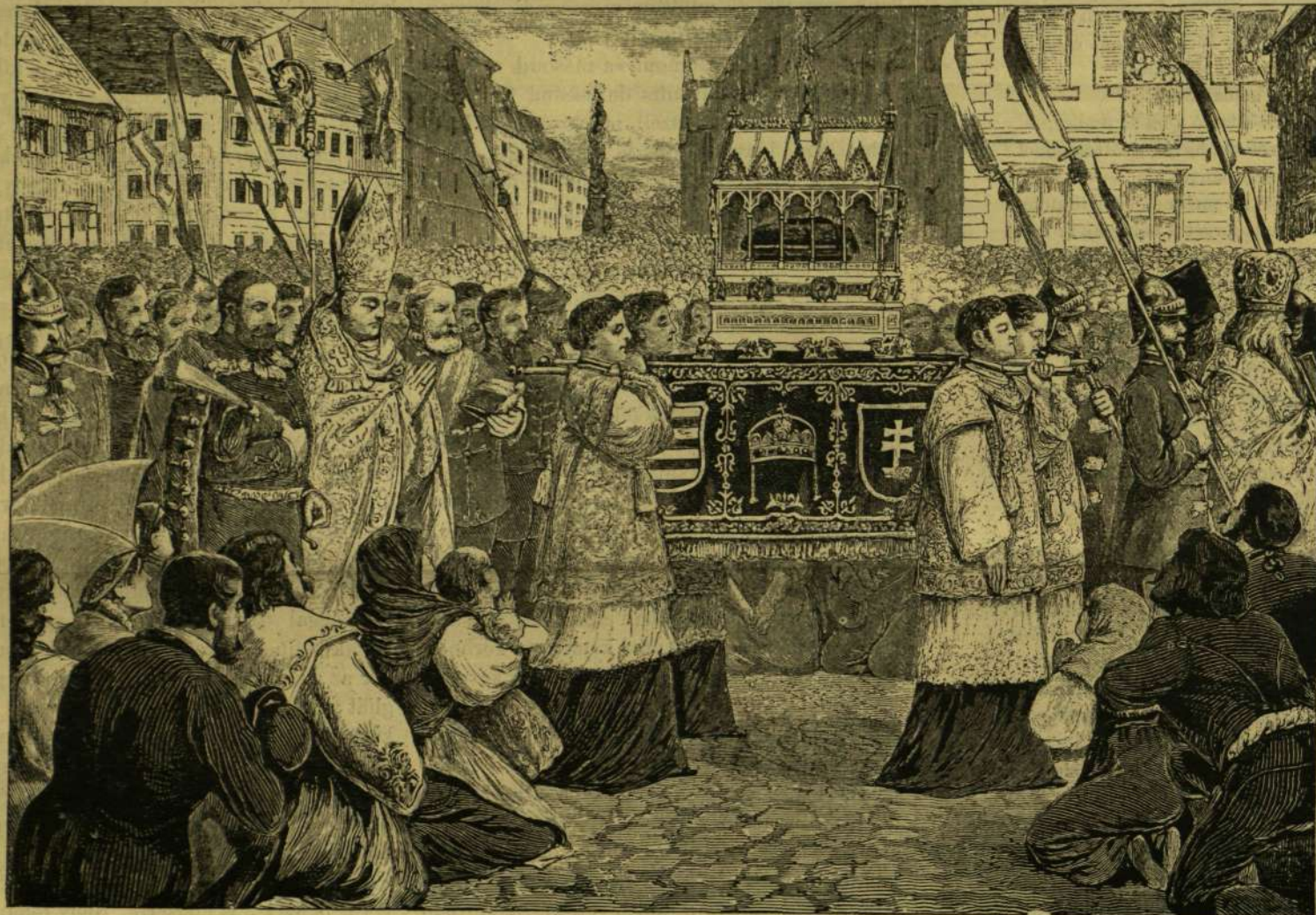
Nem minden spiczi olyan tapintatlan, mint ez a korzikai, a ki, úgy látszik, nagyon goromba és vigyázatlan fráter volt. Savary, a rovigói herceg beszéli emlékirataiban, hogy mikor a prefekturán a Fouché utódja lett, elbámult, látva, hogy mennyi magasrangú delnő és ur volt besorozva a titkoszolgálatba. Hivatali előde mérgeiben magával vitte ez egyének névjegyzékét és mindazokat az iratokat, a melyekből Savary eligazodhatott volna. De a delnők és urak lassan-lassan nagy tartózkodással és sokszor igen óvatosan és elmesmodorban tapogatózni kezdtek, úgy hogy Savary utóvégre is az egész régi gárdát működésbe hozhatta. Ennek a gárdának némely tagja gazdag volt s nyilván csak kedvtelésből működött, hogy szerepet játszasson a politikában; de nagyobb része oly egyénekből állott, a kik nagyobb lábón éltek, mintsem jövedelmükből kitelhetett volna. Ezek a szoldosok — Savary szerint — használhatóbbak voltak a többinél, mert jobban lehetett ellenőrizni őket s kevésbbé voltak kitéve annak, hogy túlságos buzgalom vagy magán boszujok elragadják. De miután csak fizetésért dolgoztak, nagyon természetesen nem sok lovagias ragaszkodással voltak a császársághoz s megbukásával minden lelkiismeret-furdalás nélkül átállottak az új uralkodóház szolgálatába.

Általában forradalmak alkalmával jön leginkább tudomásra, hogy kik voltak politikai kéme és mit miveltek. Mikor egy királyi szék összeomlik, vagy a fellázadt tömeg beront a

kormány helyiségeibe, elrabolják az állami levéltárak okmányait s tartalmukat a sajtó utján közzé teszik; ilyenkor tudja meg a közönség, hogy ez vagy ama tisztességesnek hitt egyén árulkodás kenyerét ette. Ekkor aztán az illető kerekelt old; de a vihar elvonultával nem ritkán kizsákmányolja helyzetét: kiadja emlékiratait. Megteszik ezt azok a spiczi is, a kiket rossz magukviseléséért bocsátottak el; az ily szabású egyéneknek azonban valamely szabad országba kell menekülniök. Még itt sincsenek mindig bátorságban, mert egynemű kormány, ha gyanítja, hogy a megrogymt kém fontos titkait áruba akarja bocsátani, nem átalja a szökevényt elcsipetni vagy meggyilkoltatni. A gazdái ellen vétő spiczi rendszerint ottami börtönbe vagy tébolydába csukják s ott végzik éltökét. Ország az ily egyéneket Szibériába toloncozozza.

Ez előtt néhány évvel jelentek meg Genfben egy orosz kém emlékiratai, a ki magát Zarubov Miklósnak adta ki. Előszavában megvallja, hogy ez nem valódi neve es hogy egy kényes megbízásban szerencsétlenül járván, nem merészelt visszamenni Oroszországba, hanem megugrott. Hogy miben állott e megbízása, azt nem mondja meg; de irataiból kétségkívül, hogy valóságban titkos kém volt és egykor nagyon biztak benne az orosz udvarnál. Mikor II. Sándor az edinburghi herceg menyegzője után Angliát meglátogatta 1874-ben, Zarubov is a császár kíséretében volt, leírja minő rendkívüli elővigyázatokkal védte a belügyminiszter és a rendőrfőnök a czárt, hogy meg ne gyilkolják. Zarubov nem rendőr-biztosi minőségben utazott, hanem mint az udvarhoz tartozó főúr; a czárt mindenüvé, sőt még Windsorbá a St.-Georg Halli bankre is elkísérte. Nagy félelmet állott ki Guildhallban, mikor a city szabadalmait mutatták be a czárnak; a czár közelében állott, mikor a hirlapudósítók között egy egyében egy lengyel menekültre ismert. Megsimogatta a bal fülét, e volt a jeladás, melyre az orosz detektívek ott levő főnökének Zarubovhoz kellett menni; ezt a hivatalnokot pár szóval értesítette gyanujáról. Az orosz elmozdolygott, s közölte a dolgot angol hivataltársaival, a kik hamarosan a lengyel körül gyűltek. Ez a szegény ember, nem sejtve, mekkora figyelem tárgya, egy német lap számára jegyeztetett. Egerszer csak benyult a zsebébe s kivett egy hosszú börtököt; de mielőtt kinyithatta volna, ugy meglőtték a könyökét, hogy a tok kiesett a kezéből, a londoni detektív gyorsan fölkapta, s kinyitotta a fedelét, de hát biz' az csak tok és irón-tartó volt. A lengyel azonban é-zrevette, hogy itt a rendőrség keze működik, kigyult arcuzal azt mondta, hogy nem teszi ki magát több kellemetlenségnek, hanem elmegy. Távozását senki sem akadályozta, de Guildhallból egy detektív kísérte ki s barátságos figyelmeztetésképen azt ajánlotta, hogy ne mutassa magát többé a czár utjában. A lengyel elkeseredve azt válaszolta: neki több oka van felni a czártól, mint a czárnak tőle; ezzel elment, előbb azonban átnyujtotta névjegyet, hogy meggyőzze a Scotland-Yard küldöttét, hogy ő becsületes ember s ok nélkül gyanusították.

Sokkal durvább sértést követtek el a czár kristálypalotai látogatása alkalmával. E látogatás szerencsés kimenetelét nagyon is kérdésessé tették és a scotland-yardi hatóságok nagyban szurkoltak miatta. Nem annyira attól tartottak, hogy meggyilkolják, hanem hogy inzulálják a czárt. Mikor 1867-ben Párisban a Palais de Justice-t nézte meg, a francia radikálok azt kiáltották a fölébe «Vive la Pologne» («Éljen Lengyelország»), attól tartottak hát, hogy a Londonban élő kommunisták majd valami ily forma tüntetést rendeznek. A kristálypalotai ünnepély

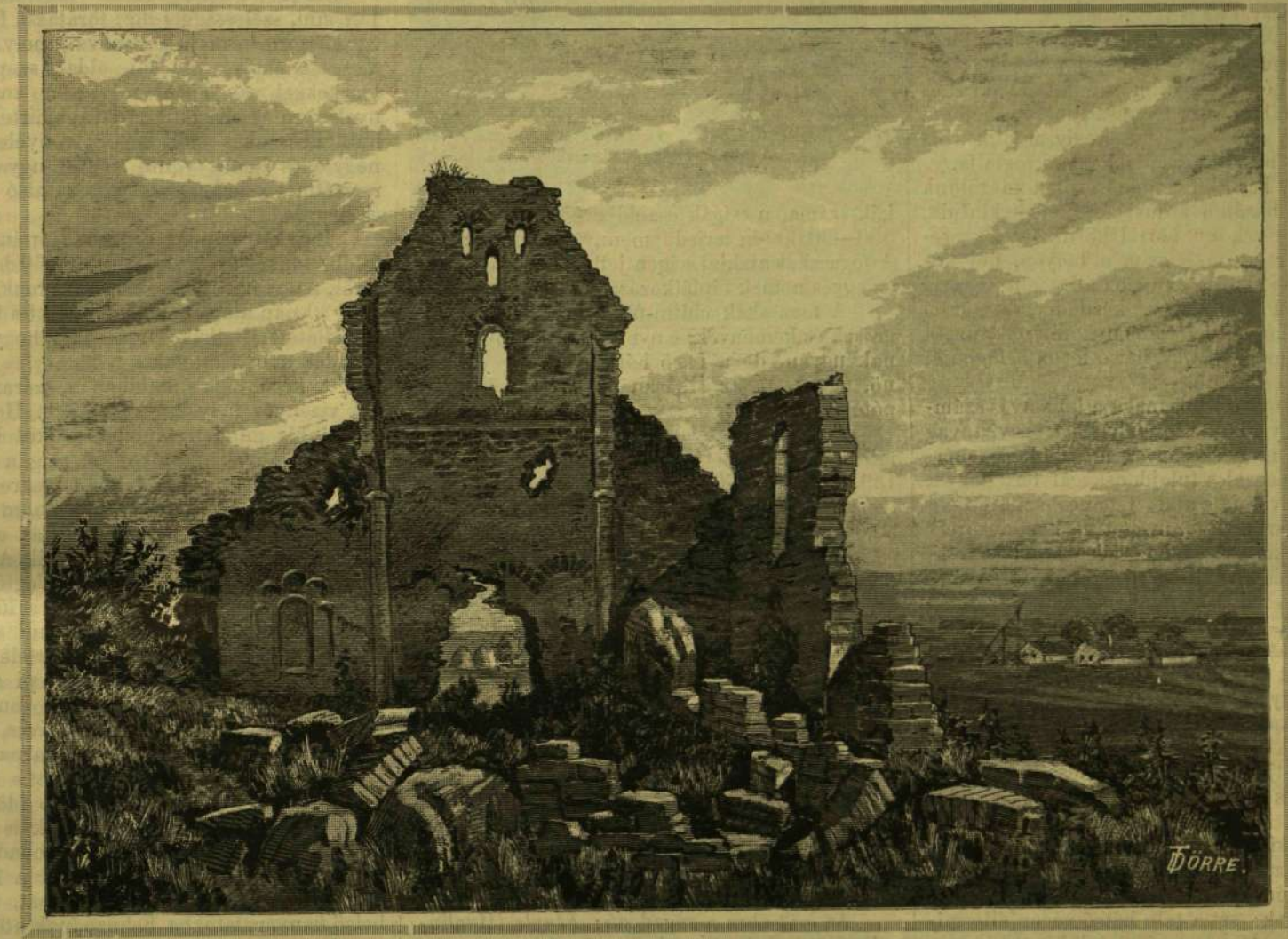
SZENT-ISTVÁN-NAPI KÖRMENTET BUDA VÁRÁBAN.

előtti napon besúgták Zarubovnak, hogy egy lengyel, a ki vivő-mesterséggel keresi kenyerét, a II. Sándor lábához szándékozik borolni s át-nyújtani egy kérvényt Szibériába száműzött testvérei megkegyelmezéséért. Ezt minden áron meg kellett akadályozni. A lengyel Wardoux-street-ben lakott; az oroszok azt követelték, hogy rövid uton fogják el. Az angol rendőrség, nem lévén a lengyel ellen elfogadási rendelet kiadva, nem hitte, hogy ezt megtehesse; hanem nagy ravaszul értésőkre adta az oroszoknak: «hancha valamivel bevádolnák». Ennek következtében a szegény ember lakását szemmel tartották, s mikor este a vendéglőbe indult, egy fölbérelt angol belé ütközött, nyakon csippte, lármát ütött s azt fogta rá, hogy zsebét meglopta. Mivel az angol mellényéről egy elszakadt óralánc darabja csüggött, a vád alaposnak látszott, s a szegény lengyelt, méltatlankodó tiltakozása daczára, a rendőri állomásra kísérték. Másnap reggel kihallgatták, a vádló megesküdt s követelte, hogy állítsák törvényszék eleibe, addig pedig tartóztassák le; kérését megadták s a megajánlott kezességet nem fogadták el; így aztán a lengyel egy hétig ült a kóterben, a tárgyalási napon pedig a vádló, nagyon természetesen, nem jelent meg.

Ugyanezen kristálypalotai ünnepély alkalmával megtudták, hogy több menekült — kiknek nagyobb része francia volt, gyűlhelyük pedig Rupert-street-ben egy alsóbb rendű kávéház — összebeszélte, hogy elmegy a kristálypalotába. Azzal ugyan nem fenyegettek, hogy zavart idéznek elő, de nagyban lehetett tartani attól, hogy ha többségben érzik magokat, erőt vesz rajtuk a kísértés és majd megnyitják a szájukat. Elkészültek hát, hogy a Viktória-indulóházánál, a hova a találkozó volt

A BÉKÉSMEGYEI OKSZERŰ MÉHÉSZ-EGYLENET-TELEPE ÉS PAVILLONJA BÉKÉSGYULÁN.

A PUSZTASZERI ROMOK. — PALLAVICINI EDE ÖRGRÓF ÁLTAL KÉSZÍTETT OLAJFESTMÉNY UTÁN. (1832.)

rendezve, illőleg fogadják a menekülteket; mihelyt jegyet váltottak, több detektiv németül, franciául felszólította: «Kristálypalotába, urak; tessék erre jöni!» s elvezette őket egy külön álló vonatra. Erre a vonatra aztán csak a detektívek sorai között átkocsátott egyéneket ültették fel; ez a kiszemelés oly ügyesen ment véghez, hogy a menekültek mit sem sejtve ültek be a kocsikba, melyekbe az idegenekkel egy rakás zsebmetszőt, meg a rendőrség előtt gyanusnak látszó egyéneket tömtek be; kik között volt egy-két olyan ártatlan külföldi is, a kiket öltöztetük vagy beszédjük idegenszerűsége juttatott e nem legkellemesebb kintüetéshez. Elég az hozzá, mihelyt tele telt, a külön vonat futári gyorsasággal elindult s szerencsésen meg is érkezett — Chatamba. Képzhetni, mekkora volt az utasok boszankodása, mikor rendeltetési helyüktől ily messze kiszállították; azt azonban — úgy látszik — egyikük sem sejtette, hogy az egész kiszámított rászédés volt. A vasuti hivatalnokok nem győzték kérni a bocsánatot, a mely — úgy mondák — e kivételes napon a szolgálatban támadt zavarból származott; kárpótlásul azonban az egész társaságot ingyen szállították vissza Londonba; de mikorra megérkeztek, a kristálypalotai ünnepélynek már vége s a császár is békében elutazott volt. (Folytatása köv.)

A CSIGÁK ÉLETÉBŐL.

(Folytatás.)

A héjas vagy házzal bíró csigák egy neme szárazon, a másik vízben él, s ez életelemek szerint különböztetjük meg őket. A szárazföldieknek a két szem vékony, henger alakú, kitolható és behúzható nyulvány, vagy mivel ezek a tapintás

eszközül is használtak, az ugynevezett tapintók (csápok) végén állanak, míg a vizeknél fajok szerint különböző alakú tapintók alján, nem mozgósítható kiduzzadásokon nyugszanak.

A csiga háza már a petében és az elevent-szülőknél a méhben az ébrében képződik s ennek növelésével az is növekszik.

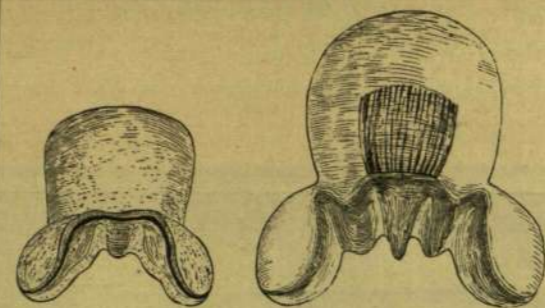
A héjas csigáknál két testrészt lehet megkülönböztetni, és pedig azt, mely a csiga mászásakor a héjból kinyulik, a fejét, nyakkal és talppal, továbbá azon testrészt, mely a héjban, annak kanyarulatán belül végig nyulik s az állat összes belső szerveit magában foglalja.

Ha egy kerti bigát forró vízben megölünk s az állatot házából kihuzva jól megtekintjük, találunk egy vékony, bőrrel körülvont tekervényes hátsó részt, mely azon a helyen, hol különben a héj nyílása van s az állat elő-, vagyis a mászásnál kiálló része kezdődik, vastagabb bőrkarcélyt képez. Ezt köpenykarélynak, azt a bőrt pedig, mely az állat hátsó testét befoglalja, köpenynek nevezik.

A köpenykarély és maga a köpeny is számtalan mirigyekből áll, melyekben egy anyag képződik, a mely szénsavas mészből és fehérnyébből áll s azzal a tulajdonsággal bír, hogy a vízben is rövid idő alatt tetemes szilárdaságig megkeményszik. Ez anyagot a köpenykarély izzasztja ki, körülötte leülepszik s szegélyes ívekben tovább és tovább terjed; ennek megkeményedéséből ered a héj, mely az állat növelésével nagyobbodik s a köpeny mirigyének kiválasztásai által vastagodik.

Az állat hátsó teste nincsen a héjjal összenőve, csak egy vastagizmokkal van ahhoz oly erősen kapcsolva, hogy élve csak szétszaggatott testét kaphatjuk ki belőle. A csiga azért az ő házáat el nem hagyhatja, azonban sokan hiszik, hogy ezt teszi; e téves nézetre okul szolgálhattak a kihalt csigaházak, másfelül pedig az, hogy csupasz vagy héj nélküli csigákat is sokszor láthatunk.

A szárazföldi és vízi csigák között vannak olyanok, a melyek héjaik elzárhatására állandó fedővel bírnak; ezt a talp hátsó végén álló mirigyek kiválasztása képezi s a talphoz van növe. Mielőtt az állat házába behúzódik, fedőjével, mely tökéletesen kitölti a nyílást, elzárja azt maga után. Más csigák akkor, midőn a tél közeledtével rejtekhelyeikre elbujnak, vastag mészlémmel vagy átlátszó hártárral zárják el a nyílást, melyet azonban tavasszal, téli álomból fölébredve, ismét eltávolítanak.

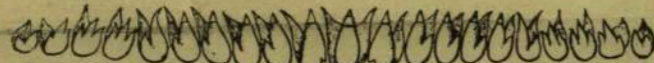

A gyantár foglemeze (nagyobbitva).

kák száma, a csigák családja és neme szerint, 400—30,000-ig terjedő mennyiségben változik. A fogcscák alakjai is igen jellemzően eltérők az egyes nemek táplálkozás szerint.

A fogcscák chitin-féle anyagból vannak, erősek és kemények; a nyelv végén állók elkopnak ugyan, de a felső hártáya mindig előbbre nő, úgy hogy az elhasználtakat folyvást újjak pótolják.

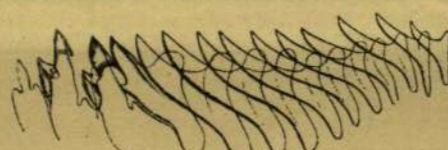
A kerti biga nyelvhártáya kiterjesztve 10 milliméter hosszú és 5 mm. széles; fogcscái 139 hossz- s 176 keresztirányban vannak elhelyezve, úgy hogy a legnagyobb mennyiségű 30,464 fogcscával van ellátva. A 4-ik ábrán

Kerti biga nyelvhártáya-fogcscái.

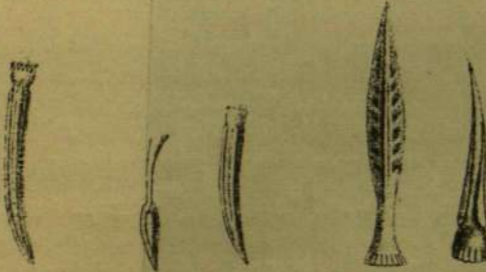
vannak egy egész keresztirányú legfeljebb fogcscái elütöttetve. A középső fog, s így az egész középső fogsor hosszában valamennyi szép részarányos, az első és második mellett álló fog, és tovább a többi, mindinkább elváltozik, úgy hogy míg a keresztirányban mindinkább eltérő alakokkal találkozzunk, addig egy-egy hosszirányban végig ugyanazt az alakot látjuk.

Az 5-ik ábra a ragadozó: Fényle (Hyalinocellaria) nyelvének egy keresztirányú felelő álló fogcscáit tünteti elő.

A fényle nyelvének fogcscái.

A kerti biga néhány napi táplálkozás után, azonnal a héj nagyobbitását a felhozott módon eszközöli, mire beáll az első párzású időszak. A párzás felette érdekes. A szerelmes Amor, tokjában kilövelésre mindig kész nyilaival, nem költött mese, kis állatjainkál valósl, mert a kerti bigánál s több más fajnál, ily czélu tok és nyelv valóban létezik. Meleg tavaszi napokon árnyas helyeken fölkeresik egymást a kerti bigák s midőn kettő egymáshoz közelébb ér, az egyiknek fején a tapintók alatt hirtelen erédő kiduzzadásából kipattan egy fehér nyilveszszó, mely a másik állatka testébe furódik; azután nyugodtan várja, míg a másik állatának a nyílát a maga testében nem érzi; mire egymáshoz simulva, talpukkal összetapadnak, a tapintókkal és szájukkal egymást folyton és sokáig érintgetik, míg végül nőszési eszközeikkel egymást megtermékenyítik. Gyakran történik, hogy nem a kellő közelből lövelik nyilait egymásra, úgy hogy azok földre hullanak, s ekkor igen sokára történik a közeledés, de gyakran közvetlenül

A kerti biga s rokonfajok nyilai.

egymás testébe furják a nyilakat, melyek azután az állatok mozgásai folytán kihullanak.

A nyelv a bőr alatti fekvő nemző részekhez nőtt vastag bőrtokban képződik; a kilövetelt nyelv 10—12 nap alatt új által pótoltatik; vannak azonban fajok, melyeknél két nyiltok is létezik.

Maga a nyelv szénsavas mészből áll, fehér, kemény s igen diszes alaku, s fajok szerint igen különböző.

A 6., 7., 8. számú ábrában nagyításban, három különböző faj nyilait mutatjuk be.

Az első a kerti bigáé, 10 mm. hosszú, feül 1 1/2 mm. szélességgel bír; törölköve, felső végén egy koszoru-formájú koronával, mely feül igen díszesen ékelve van, míg oldala szép piczi lemezkével van körülöveve; a korona alatt nyakszerűleg elszűkül és tovább hirtelen szélesbűl hosszukás nyelt képez; s nyélen feülről négy éles lemez vonul végig, úgy hogy keresztirányú keresztet képez, alsó vége éles és hegyes.

Egy-két nappal a párzás után vizenyös földre lyukat tornak s abba 50—60 darab nyulserét, nagysága fehér tojásrának, melyből 25—30 nap alatt már a kifejldött s finom héjjal ellátott állatkaik kimászhatnak, hogy növény-táplálék után lóssanak.

A kerti biga s általában a szárazföldi csigák vizenyös helyeket kedvelnek. Hetekig, sőt hónapokig minden táplálék nélkül is élhetnek. Forró nyári napokon át, míg a szárazság tart, mélyebben fekvő rejtekhelyekre bujnak s s héjaik nyílását egy vagy több finom hártárral elzárják; mihielyt azonban beáll az eső, buvóhelyeiket azonnal elhagyják. Azért találhatunk langyos eső után legtöbb csigát. Némely igen szaporéval a fű és cserje alján elrejtve észrevétel nélkül tenyészik, nyári eső után azonban hirtelen roppant nagy mennyiségben ellepi a fűvet és cserjéket, úgy hogy nem csudálkozhatunk azon, ha az egyszerű földmives, a ki őket előbb észre sem vette, ily alkalommal azt mondja: «A felbő az esőben csigák hullottak.»

Mielőtt öszszel a hidegebb idő beáll, a bigával más szárazon élő csigák is alkalmas helyen, leginkább kőrákosok és rohadó levelek alatt a fák tövében 1—2 lábnyira a földre elbujnak, s elzárván a héj nyílását, tovább, a belső kanyarulatokba behúzódnak s téli álomba szenderülnek.

Nyolcz—tiz évig él el egy csiga.

Nevezetes még a csigák ama visszacszerzési képessége is, melynekfogva bizonyos testrészek elvesztését újlag pótolhatják. Erről régi időkben csodadolgokat meséltek, többek között azt, hogy a levágott csiga feje és teste táplálkozik, ez új fejet, amaz új emésztési szerveket s héját növeszt. E visszacszerzési képesség azonban csak abban nyilvánul, hogy külső fontosabb szervek nélküli előteste egyes részei visszapótolatnak. Így az általában tett kísérletek kimutatták, hogy ha a talp egy részét levágtam, ez újra kinőtt; ha egy tapintót a szemmel együtt lenyestem, néhány hét alatt a tapintó kissé törpebb alakban újra megnőtt, de szem nélkül. Más életszervek megfosztása következtében az állat is elhal. A héjakon ejtett még nagyobb sérülések is igen ügyesen ki tudják igazítani.

HAZAY GYULA.

(Végo következik.)

EGY FEDÉL ALATT.

ANGOL REGÉNY.

Irta PAYN JAKAB.

XIV. fejezet.

Kontra és rekontra.

Mayne, hogy annál biztosabb legyen, írása tette röviden s szabatosan a Holm Gilbert s a Groat kertész vallomásait s aláírta azokat velök. Ebből világosan kitűnt, mikép él vissza Walcot a sir Robert bizalmával, ki őt ügyei vezetésével, mint saját altermögét bízta meg, ő pedig alárendeltjeinek családait elnézte és elpálástolta oly föltétel alatt, hogy ezek meg az ő titkos czéljainak szolgáljanak. Ez iratokkal fölgyervezve ment a lelkészhez tanácskozni a követendő lépések fölött. Abban egyeztek meg, hogy a dologba egyelőre senkit sem avatnak be, még Györgyöt, sőt lady Ardent sem, kinek segélyre pedig Walcot ellen, a kis Frank érdekében biztosan számíthatnak volna, de a kit kimélni akartak attól, hogy férjének sógora és megbízottja ellen egyenesen kelljen föllépnie.

Sőt Mayne még a lelkészt is rávette, hogy bizza rá az egész dolgot, mint a kitől sir Robert, mint aránylag idegenebből, talán inkább elfo-

gadja az elfogulatlan értesítést s kevésbbé fog nehezére esni a Walcot elleni föllépés.

Az nap Arden ur, gyakori szokása szerint, szobájába vitette a reggelit s nem jött le a családhoz; gyöngéledőnek mondta magát s egyedül Walcot Ferdinánd volt vele. Mayne megkérdezte lady Ardentől, vajon annyira gyöngéledik-e férje, hogy őt, kinek egypár komoly szava volna vele, el se fogadhatná. A lady ezt nem gondolta s ajánkozott, hogy megtudja férjétől. De a vendég ennyi közbenjárást sem akart elfogadni s csak arra kért engedelmet, hogy pár sort írthasson a baronetnek s tőle egy rövid, bizalmas kihallgatást kérhessen. Levelét beküldvén, nemsokára jött Parker, a baronet belső komornyikja s jelentette, hogy sir Robert kész elfogadni Mayne urat.

Mayne kétségkívül kellemetlenül volt meglepetve, midőn Walcotot sógora oldala mellett találta. Sir Robert fölemelkedett üléséből s hidegen meghajította magát látogatója előtt, de ennek felé nyújtott kezét nem fogadta el, mintha észre se vette volna.

— Sajnálattal hallottam, sir, hogy gyöngéledik, s nem háborgattam volna, ha fontosnak nem tartanám, a mit közölni kívánok.

— Kész vagyok önt meghallgatni, uram.

— Közlemdöm mindazáltal igen bizalmas természetű, — felelt Mayne, jelentős s majdnem kihívó tekintetvetve Walcotra.

— Walcot Ferdinánd előtt nincs titkom, — felelt e helyett a baronet, bizalmasan nyugtatva kezét sógora vállára.

Mayne Fréderikben fölfortt a méreg.

— De talán neki van titka, sir — mondá merészen — a mit gondosan rejtgete ön előtt: s ezt szemébe mondom, az ön jelenlétében, hogy ő megcsalta s folyvást csalja önt, sir.

Sir Robert fölugrott volna, annyira meglepte őt e támadás; de Walcot vaskézrel visszanyomta ülésébe s egyszerűen sugott valamit a fülebe. Erre a baronet meglegedett azzal, hogy hitetlen és kérdő pillantást vessen vendégére.

— Itt vannak a bizonyítványok, — mondá ez. — Irott bizonyítványok, aláírva azok által, kiket Walcot ur eszközeiül használt. Elolvashatja uram — ezzel az iratokat a sir Robert kezébe adta, ki földulés ol remegve vette át, de egy pillantást sem vetett azokba.

— Uram, — mondá a baronet, — ily emberek bizonyítványa mit sem bizonyíthat Walcot Ferdinánd ellen, ki felül áll aljas gyanúsításakon s teljes bizalmam bírja. El sem olvasom, megvtem.

S ezzel az iratokat méltatlankodva dobá földre.

— Hogy ön szándékosan vak és siket legyen, — szólt Mayne, — ez sir ellenkezik az ön nemes és egyenes természetével. Legalább vizsgálja meg a dolgot s aztán ítéljen elfogulatlanul.

— Mondom uram, Walcot ur feltétlenül bírja bizalmamat. S igen sajnálom, hogy ön, kinek e dologban, meg vagyok győződve, semmi érdeke nincs, felhasználta magát arra, hogy más számára kikaparja a forró gesztenyét. Mondja meg annak, a ki önt erre fölkérte, hogy aljas gyanúsításokkal nem ártat Walcot urnak, de talán annál inkább önmagának.

— Nem tudom, sir, kire czéloz ön; de becsületesemre állítom, hogy senki megbizásából, vagy fölkérésére, egyedül magam jó szántából tettem e lépést. S ön még csak ki sem akar engem hallgatni, sem egy kérdést intézni hozzám, kiről maga is elismeri, hogy semmi önérdék nem vezérlehet?

E hivatközás sir Robert igazságérzetére nem tévesztette el hatását.

— Ha ön annyira kívánja, hogy önhöz kérdést intézzek, — mondá sir Robert, — hagyva s vádiratokat, a hol vannak, mondja meg uram, igaz-e, hogy ön az öcsém, Gresham Györgyöt támogatja Hurr Eliz kisasszony, mostoha leányaim nevelőnöje iránti szerelmében?

— Valóban, uram, — felelt Mayne ur, nem kevésbé meglepve e váratlan kérdés által, — nem látom át, mennyiben szorulna György barátom az én támogatásomra?

— Ah, tehát ön sem tagadja, hogy György öcsém Hurr kisasszonyra vetette szemét, holott lányaim egyikével van — úgy szólván — eljegyezve.

Most Walcot, ki eddig semmit sem szólt, megszólalt.

— Valóban, sir Robert, nem is szükséges,

EGY FEDÉL ALATT. — KÖTÉNYE SARKÁVAL SZEMEIT TÖRÜLGETTE.

hogy ön feleletet várjon Mayne urtól; elég, ha arczára néz, arról leolvashatja a feleletet. Bizonyára ő is tudja, hogy György ur magaviselete megbocsáthatatlan. De mégis megbocsáthatóbb, mint a mi épen Mayne urról jutott tudomásomra. Eddig nem akartam arról szólni, nem érette, hanem mert kimélni a — artam önt, sir Robert, s gyöngéd és tiszta érzelmeit, azon kellemetlen fölfedezésről, hogy öcsémnek barátja, s házának és családjának vendége ily módon el vissza a vendégjoggal s vét a tisztesség ellen. E háznál egy árva leány van, alárendelt állásban, mint szobaleány alkalmazva; s épen alárendelt helyébe kel ene hogy megvédje az ily nemes urak inceselkedéseitől. És mégis Mayne ur —

— Az lehetetlen! — kiálta fel Arden. S aztán kérdőleg fordult vendégéhez. — Uram?

— Walcot ur hazudott.

— Igazat mondtam. S ha Mayne ur tagadni merné, hogy azon leánynyal négyszemközti találkozott, majdnem hajnali órában, a kerti lugasban.

— Ez már sok! — kiálta Mayne. — A találkozást nem tagadom; de az merőben véletlen volt.

S elmondta a dolgot, a mint történt. És kívánta, hogy sir Robert maga hallgassa ki a leányt.

— Legyen, — mondá Walcot s megnyomta a csengetyút. Sir Robert vissza akarta tartóztatni, de Walcot egy pár szót sugott fülebe. Aztán fenhangan:

— Miután ez az ur azt kívánja, hallgassa ki ön maga a leányt s azonnal, mielőtt időm lenne (mondá ördögi gunnyal) őt betanítani. Parker a csengetyuhangra belépett.

— Parker, — mondá Walcot, — küldje be Spence Annabelt.

A leány pár perc múlva megjelent. Öltözéke s egész megjelenése nem tett kedvező benyomást. Közönséges czifrálkodással volt öltözve, mint alsóbb sorsu tetszelgő nők szoktak. Arca a szokottnál is halványabb volt s egész testében meggett.

— Akarja ön maga kikérdezeni? — kérdé Walcot.

Sir Robert tagadólag intett fejével. Kellemetlenül érintette a leány megjelenése. «Hogy találhattam csak egy percig is hasonlóknak szent Madelinemhez, ezt?» gondola magában. A leány a részegített éles tekintettől még jobban zavarba jött s köténye egy sarkával folyvást szeméit törölgette.

— Spence Annabel, — kezdé Walcot, nyomtatékosan ejtve minden szavát, — sir Robert hivatta kegyedet; nem haragból, hanem őszinte sajnálattal egy meggondolatlan lépése miatt. De ha őszinten felel s megmondja az igazat, érte meg, a teljes igazságot, kegyes urának

bocsánatára számíthat. Mikor kegyed a minap reggel Mayne urral a lugasban találkozott, e találkozás szándékos volt-e az ön részéről?

— Ne-e-em, uram, — felelt a leány zokogva.

— Nagyon jó; örülünk, hogy ezt halljuk. Szőljon bátran és igazat; nem lesz szmmi bánatódása. Hát a Mayne ur részéről szándékos volt-e? Ugy értem, hogy ő rendelte-e oda kegyedet.

— Igen, uram, — felelt a leány törülgetve szeméit s zokogó hangon.

Mayne visszahökent s a legnagyobb megütődéssel nézett a leányra.

— Hallja, uram, — szólt sir Robert.

— Igen, uram, hallom; de szavai nem saját szavai; kétségkívül ez az ember adta a szájába. Szerencsétlen teremtes, miért ismétled e gazember hazugságát! Nem tudod, mily szerencsétlenség okozója lehetsz hazugsággal. Mered-e állítani, hogy ama szerencsétlen véletlen találkozás előtt valaha csak egy szót is szólottam veled?

— Nem kell fenyegetni s ijesztgetni, — szólt Walcot nyersen; mert Annabel erősen zokogott.

— Ugy van, — szólt sir Robert. — Részemről tisztában vagyok már, de még egy kérdést. Szólj leánynom, ez az ur az előtt is szólt-e már neked, vagy tett-e csábító ígéretek?

— Oh uram — igen — igen sokszor.

— Elég. Távozzál — szólt sir Robert; s a leány eltávozása után Mayne Frigyeshez fordulva, folytatá: S ön uram, szives lesz elhagyni házamat, mihielyt föltünés nélkül teheti és addig is: nem érintkezni családom nő tagjaival, kiket magaviseletével oly érzékenyen megsértett.

Mayne szólni akart. Meg akarta mondani sir Robertnek, hogy jöved idő, midőn szeméi megnyilnak majd s átlátandja mily ember az, kit bizalmával, vesztére, megajándékozott. De mit használt volna az e percében? S az igazat megvallva, annyira el volt keseredve sir Robert ellen is, hogy meglegedett azzal, hogy egy leányt tekintetvetve Walcotra és hidegen meghajtva magát a baronet előtt, szóltanul elhagyja a szobát.

Örizedett lady Ardennel vagy a kisasszonyokkal találkozni — miután az meg is volt tiltva. Egyenesen a lelkészakba sietett, tudva, hogy Dyneley ur alig várja, hogy föllépése eredményéről értesüljön. Ott találta Gresham Györgyöt is, kit a lelkész, a felelősség megosztása tekintetéből, jónak látta titkukba beavatni.

Ők sem kevésbbé voltak meglepetve a föllépés teljes meghiusulása által, mint előbb Mayne maga; s még inkább annak váratlan fordulata által, mely a vádlóul föllépőt egyszerű

vádolták s elítélték is tette. György ugyan, mikor barátjának a szobalányával a lugásban találkozását először hallotta, abban a hitben volt, hogy e találkozás csakugyan nem volt egészen ártatlan s Fréderiknek egész komolyságát látva kelle vetnie, hogy György gyanuit eloszlassa.

— De hát ez a Walcot valódi ördög! — mondá.

— Ez a Holm Gilbert véleménye is; s magam is hinni kezdem.

— És minő eszközökkel nyeri meg s tartja fenn uralmát e szerencsétlenek fölött?

— Azt az ördög tudja! — mondá Mayne, nevetve, amár épen nem volt nevető kedvében.

De a György haragja akkor érte tetőpontját, mikor barátjától azt hallotta, hogy Walcot a báró fülét már tele csepegtette a Hurt Eliz s közötté fennálló viszony hírével s gyűlöletes színben való feltüntetásával is.

— Mert egy rossz szót szólni Eliz ellen? — kérde indultosan.

— Azt nem tudom. Nem a Hurt kisasszony személye esik sir Robert előtt kifogás alá, hanem hogy elpartoltál mostoha leányától.

— De hiszen nem volt köztünk soha szó szerelemről. Evelyn, isten áldja meg, szivemből szeretem, testvérileg, de nem másképp; s úgy ő is engem. Megvallom, hiba volt, hogy nagybátyámnak eddig is őszintén nem szóltam. Megyek s mindent fölfedek előtte.

— Megbolondultál? — szólt a lelkes, a már rohanni készülő Györgyöt megfogva. — Nagybátyád most süket lenne minden kérsedre. Ez az ember tele beszélt a fülét aztán bepecsételte.

— Ugy van, — erősíté Mayne is, — sir Robert nem az, a ki volt; s irántad legkevésbé. Én most már távozni vagyok kénytelen, nekem kiadták az utat; de nektek azt mondom, okosan, egyetértőleg s tervszerűleg járjatok el a közös — és nagyon is erős ellenség ellen. Avassátok be a dologba lady Ardent is: nőknék gyakran több eszköz s mindig több tapintatuk van, mint nekünk.

A lelkes marasztotta Mayne-t, hogy legyen az ő vendége, a paplakban, míg a dolgok jobbra fordulnak; de az nem fogadta el. A mellett maradt, hogy elutazik. Dyneley ur nagyon sajnálta, hogy legjobb szövetségeseiket elvesztik, de maga részéről erősen meg volt győződve, hogy Arden urnak ki fog nyílni a szeme s nemsokára minden jóra fordul.

(Folytatás következik.)

ALEXANDRIA ROMJAI KÖZÖTT.

Még ma is kétes, hogy Egyiptom híres kikötő városának lerombolásában melyik fél volt a főközlő: az angolok úgyi-e, vagy az Arabi pápa kivonulása után hátrahagyott fanatikus nép rabló tömege? Annyi tény, hogy ez utóbbiak nemcsak raboltak és öldökök, de gyújtogattak is, folytatva az angolok megkezdett barbár

munkáját. Ez az oka főképp, hogy épen a keresztények városnegyede, Alexandria legszebb része, szenvedett legtöbbet s maga a főter, melyet most részben bemutatunk olvasóinknak, valóságos rommá változott. Egyiptomban nem volt a modern építészetnek szebb emléke, mint a piac, mely Mehemed Ali dicsőségét hirdette keleten oly képet varázsoló elénk, mintha Párisban látnók magunkat. Ma e nevezetes helyen alig van egy pár házunk épen álló fala; teljesen megmaradt épület egy sincs, úgy hogy az utazó, ki pár hóval ezelőtt jött erre, egyáltalán nem ismerné fel e nevezetes tért, mely Alexandriában a lakosságnak csaknem oly büszkesége volt, mint a sz. Márk-ter Velenczében. A bombázást követő nap, midőn az angol csapatok a mindenütt égő városba benyomultak, a nagy tér házai még lángokban állottak s az óriási füst-

közel, a régi kikötők partján levő erődökben és épületekben látható. Egy ily képet is mutatunk be olvasóinknak. A világitó torony közelében levő s róla elnevezett erőd raktárát láthatni ott, oly alakban s a helyszínen készült rajz után, a mint az pár nappal a bombázás után feltaláltott s szétrombolva van minden, használhatatlan lommá téve sok évek fáradsága és tömérék költsége.

Ime, ilyen a háboru egyik eredménye. Tudva van mindenki előtt, hogy e bombázás valódi oka az angol tőkepénzesek érdeke volt, kik az egyiptomi kölesönökbé s vállalatokba fektetett összegeiket veszélyeztetve hitték. A veszélyeztetés elkerülése végett most rombolni indultak, meggyengítik a fizetés képességét s tönkre teszik a saját maguk pénzén létrejött vagyont és tőkebefektetéseket. Valóban alig érthető ez eljárás, ha nem tudnók, hogy a szenvedélynek nincsen logikája. Sarombolás munkája még tovább tart. Táviratokban büszkeséggel hirdetik a harczoló felek e dicsőséget. De ki törődik már ezzel? Alexandria nagy és fényes város volt, romba dülése megdöbbentette a művelt világot; a felalak rongyos kunyhóiért nem emelkedik föl egy szó sem: ki volna oly kicsinyes, arra is gondolni, hogy ily nyomorult falvak elpusztításánál száz és száz parányi ember boldogságát dulják föl esetleg? A romokat megnézzük egy percre, megborzunk a háborutól s azután ismét kíváncsian várjuk — a rombolás folytatását.

EGYVELEG.

* A vasárnapi utazást több amerikai államtörvénye megtiltja, kivéven, ha azt a szigorú szükségesség vagy jótékonykötés követeli. Ily utazások alkalmával történt bajokért az illető felelős s a hatóság nem segít rajtuk. Massachusettsben közelebb igen szigorú itéletet hozott e tekintetben a törvényszék. Egy embert, ki temetésről jött haza, rablók támadtak meg, de keresetével a törvényszék mégis elutasította, mert bár szükséges utat tett meg, nem a legenyesebb uton, hanem kerülőn jött haza.

s így a vasárnap szentességét megsértette.

* Királyi ijazó társaság cím alatt az angol nők a kristály palota parkjában most már rendszeres gyakorolják magukat a nyilövésben s különösen vasárnaponként egész sereg modern Diana megye ki ide a fővárosból gyakorlatokra felfegyverkezve. Az 5 láb magas s a czellővés 180—300 lábnyi távolságra történik. Mondják, hogy a sportkedvelő angol ladyk ez új mulatságban is jelentékeny tökélyre tettek szert.

* Léghajót a tengeren át. Franciaországból Angolországba akar átmenni Wilfrid de Foville léghajós két társával. E célra igen nagy lögműt készítették s ezt „Ecole Francaise”-nek nevezték el.

* Drót sodronyokból készült ruhaszövetekkel és csipkével tett kísérletet Nottinghamban egy angol gyáros. A kísérlet igen finom s kellemes, de még kérdéses, vajjon megázás folytán e ruhák nem lesznek-e rozsdások?

A VILÁGITÓ TORONY ERŐDJE A BOMBÁZÁS UTÁN

ALEXANDRIA PUSZTULÁSA. — A NAGY TÉR EGY OLDALÁNAK ROMJAI A TÜZÉSZ UTÁN.

tömeg és az utat elzáró kőhalmazok között lehetetlen volt a rombolás nagyságát egészen felfogni. Ma már ismerjük azt jól. A Mehemed-Ali-tér eltűnt egyelőre és hosszú időnek kell lefolyni, míg régi fényében ismét föltámad s a szökőkút, a gyönyörű sétányok, a gazdag kirkatok ismét láthatók lesznek. De lehet, hogy többé nem is lesz egészen a régi. A gazdag angol bankárokat és kereskedőket, kik e helyen tartózkodtak, nagy részt lemészárolta a fanatikus tömeg s nem lesz csoda, ha utódaik még jó ideig tartózkodni fognak tőkéiket ismét elhelyezni el.

De a rombolás nagy művészen az angol agyuk is jelentékeny szerepet játszottak. Följegyezték, hogy a véletlen folytán egyike az első bóművészek épen az angol templomot zuzta szét s azután rögtön több bomba épen az angol negyedét gyújtotta fel s e tűz eloltására, természetesen, nem gondolhatott senki. A rombolás nagyobb része azonban a hadihajók helyéhez

LÁTOGATÁS PUSZTASZEREN.

Legenda-e vagy história? És meddig ez, meddig amaz? — ki tudná azt már megmondani! Az, hogy az ország itt fennáll s a négy folyó között és három bérce alatt magát Magyarországának nevezi: arra vall, hogy história. De ezer évek duló viharai, melyek az országon végig söpörtek, eltüntették a dokumentumokat, melyekkel leginkább megállapíthatná a történetész a részleteket is, — nem maradtak az időből évezredekkel dacoló piramisaink, nem kőbe vésett sírfeliratok, hogy megszólalának ezer év után; s a pergamenteket fölégeté, királyok, országnagyok sírját földulá, a templomokat leomlasztá s a földdel tette egyenlővé a török-tatár, — és a hisztórikus a néphit, a hagyomány, a rege tétet, sokszor meg-megszakadó vezérfonalát kénytelen venni a kezébe, s úgy szedni föl a föld mélyéből, vizek fenekéről a mult idők alkotásainak ott még fönmaradt apró töredékeit, hogy azokat egymás mellé illesztve, egymás által a lehetőségig kiegészítve, aggodalmas gonddal alkossa meg, mint mozaikot, a multnak legalább a valószínűség látszatát nem egészen nélkülöző képét.

Kézai Simon, a Budai Krónika és Jerney alapján erősítik sokan, hogy a Tisza jobb partján, a hol most Sövényháza határa van, gyűlésezett ezelőtt másfélszáz évvel nemzete nagyjaival s a meghódolt nemzetek fejedelmével Attila, a nagy hun király. Azon a vidéken tehát, a hol félszáz év multán az ország birtoka fölött az eldöntött csatát vívták Árpád hadai s a hol az ezer éves alkotmány első alapkövé letétezt.

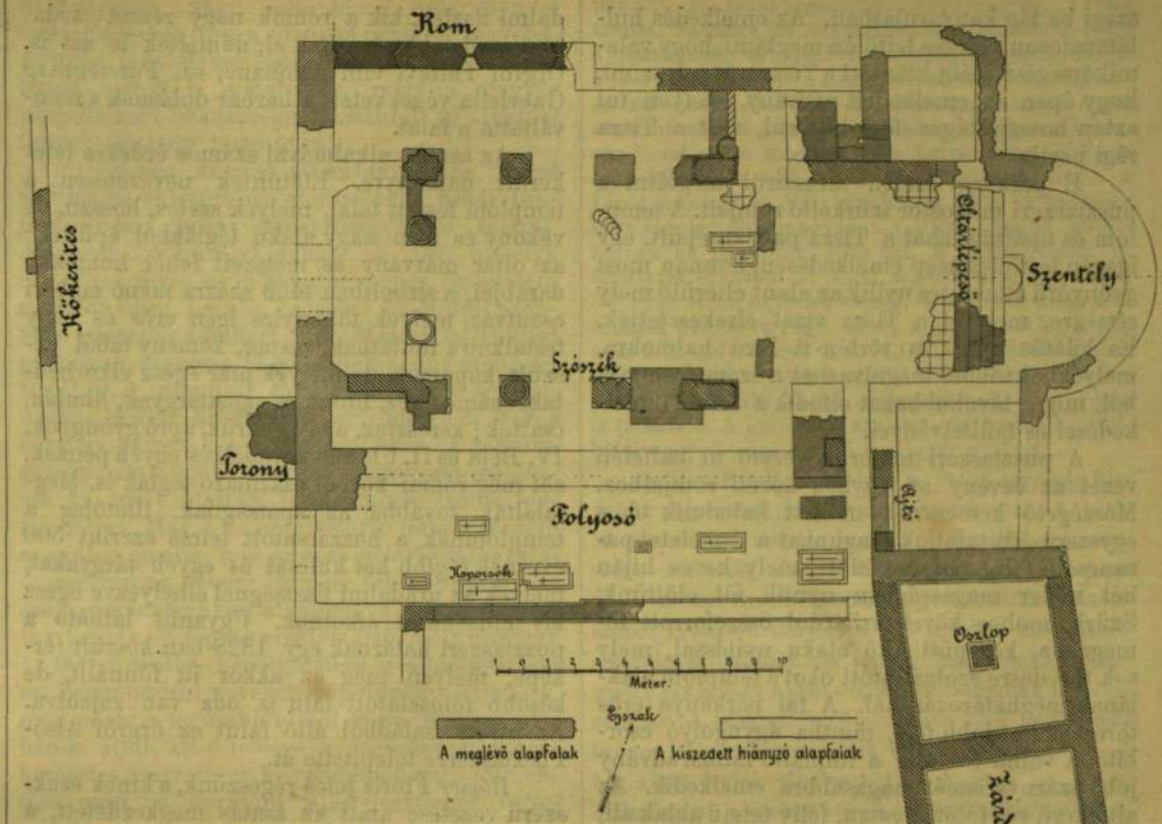
Alpár mellett volt a diadalmas csata. Itt a Tisza jobb partján még ma is fönálló agyadombon épült az alpári vár, Zalán, a bolgár fejedelem székhelye, kinek hadai Titelnél egyesültek Simon aldunai bolgár fejedeleme segédseregével, s itt Alpárnál varták a Zagyva vize mellől megindult Árpád támadását, ki a nagy-körösi határban levő Tetetlen halom és a Tisza között tábortba szállván, a Tisza hosszában vonult alá Alpár síkjára felé.

Ma is itt van mind a két Alpár, — írja Hornnyik János, Puszta szer monografiájának érdemes írója. — Alsó-Alpár volt a Zalán fejedelem vára, Felső-Alpárban táborozott hármas hadserege. Itt, a mai Keeskemét térségében, K. u. 893 tavaszán folyt le a véres ütközet, mely két nemzet sorsa fölött határozott.

„Megalőző éjjel, — írja Béla király névtelen jegyzője, — midőn mindkét sereg egymás közelében éjszakázott, egyik sem mert aludni, hanem lovaikat készen tartva virrasztának. Hajnal hasadtával Árpád fölállított hadait, Bulcsu, Bogát fia fölemelte a nemzet zászlaját, Lehel, Tas fia megfűvén hadi kürtjét, a magyar sereg az előcsapatban álló görögökre rontott. Ezek az első rohamot föl nem tarthatván, közülök s a bolgárok közül is sokan elhullottak. Zalán serege hanyatlását látván, megfűvött s Nándor-Fejérvárra menekült, megszalasztott hadai pedig a Tiszán szoritattának, melyet meguszni nem bírván, tömémenten számmal veszték bele. Csongrád és Szent-Éte között volt a hely, a hol ez történt s régi írásmóddal ma is be öldi (böldi) rév a neve.

A bolgárok veszte helyének közelében Árpád egy szép sikon meglepedést hadával s itt — a Kortvély-tó és Gyümölcsény erdő mellett 34 napig időztek, hol a vezérfejedelem nemzete nagyjaival tanácskoztán, rendelték az országát és törvényeket alkotának a haza szolgálat, a vétkesek megfenyitése és az igazság kiszolgáltatása fölött. „A helynek, hol e szervezés történt, — írja Anonymus — honi nyelvünkön „Szer” lett neve s mind a mai napig így nevezetik. E helyet a Tiszától a Bócsa mezeig, a Kortvély-tótól Alpár homokjára, a honfoglalási osztály szerint Árpád Ónodnak, Ete atyjának engedte, kitől származott a Kalán és Kőlesey nemzetsége; Ónod fia Ete pedig néhány év mulva nagy számú szláv népet gyűjtött, Alpár és a Böldi rév között igen érdekes földvárát építetett, melyet nevével a szlávok saját nyelvükön Cserni-Csonigrádnak (Csongrád), fekete várnak nevezték el.

Szer mezején tartotta tehát a magyar nem-

A pusztaszeri templom alaprajza (Göndöcs Benedek apát fölvétele után.)

zet első gyűlését; itt szervezte belügyeit, miután hadügyi már előbbi honában is szervezte voltak; itt határozta el a nemzet új honában az állandó lakást; itt lépett életbe az etelközi vérszerződés a birtokviszonyokra és belbiztatásra; itt hoztatták a törvények, melyek alapkövét tevék az ősmagyar alkotmányoknak; ennek alapján alkotott szent István írott törvényeket s ennek följulása volt negyedszáz évvel később az aranybulla.

Mielőtt Szer mezejéről a nemzetgyűlés elszólt volna, a honfoglalás történetében oly nevezetes eseményt említek is megörökíteni kívánta: a hét vezér mindegyike itt egy-egy halmozta el. E halmok — kétségtelenül emberi kéz műve, — ma is fönállanak Szer síkján, egymástól szabálytalan irányban ugyan, de oly távolságban, mely mind a hét hadszlop táborozására elegendő térséget s a lovak és barmok részére a közelben tágas legelőt engedett.

Árpád utódai, midőn a keresztiséget fölvevők, nem feledkeztek meg az első nemzetgyűlés színhelyéről. Első királyainak valamelyike az ország védszónya tisztelére nagy-szerű templomot ét apátságot emelt e helyen, mely ötszáz éven át virágzott, míg a másfél századig tartó török ura om alatt végkép elpusztult, csak dűledekei mutatják még egykori helyét, alakját és arányait.

Ki építette a szeri monostort? arról hallgat a krónika. De II. Endre egy 1233-ban, a beregi erdőben tartott gyűlésen kelt levelében hitelt fogadja IX. Gergely pápának, hogy több egyházat pénzzel segélyez és a szeri egyház részére évenként ezer kőst rendel. A tatárjárás kilenc év mulva bizonyára elpusztította a monostort és egyházat, de már hat év mulva a tatár dúlás után mind a kettő ismét áll és virágzik s az Ónod és Ete vezérektől származott Kalán nemzetség bőkezűen gondoskodik róla.

Es fönállt egész a török betörésig. A mohácsi veszte után azonban Szulejman hadai elárastották a dunántúli Magyarországot s a Duna-Tisza közt. 1556. szept. végén Keeskemét, Szer, és Szeged halomba dűl. A hamuréteg a dűledekek alatt világosan mutatja, hogy a templom tűz által vesztet el. A szeri apátság-nak pusztá falainál egyéb emléke nem maradt.

Szer maga, a fönmaradt s nagyobbára földesura: Keeskemét város leveltárában őrzött okiratokban egy említették, mint népes helység, falu vagy mezőváros; s a későbbi okmányok azonban már pusztának tüntetik föl, s a Szer nevet is lassanként egészen fölváltja a Puszta szer nevezet. Ez okmányok azt is bizonyítják, hogy ama nagy pusztaság, mely ma a Duna Tisza között Pest, Kalocsa, Szeged és Keeskemét közt elterül, népes helységekkel és monostorokkal volt behintve, melyek közül a török dúlás előtt egy sem állott pusztán.

Róbert Károly és Mátyás idejében az alsó-

és felső-monostori pusztán, Keeskeméthez nem messze, a templomosok díszes konventje állt, ehhez közel Páloson sz. Pál remetének népes Pálmonostora díszlett, Péterin Pétermonostora, negyedik a Tiszánál, a szermonostori apátság; Egyháza, Ágasegyháza, Rácsgegyháza, Délegyháza, Fejéregyháza, Félégyháza, Halomegyháza, Kerekgyháza, Nyáregyháza, Nyiregyháza mind díszes templomokkal bíró községek voltak valaha, ma, néhányat kivéve, puszták s Budapesttől Szegedig nem kevesebb mint huszonhárom pusztá templom fala meredez ég felé ma is, — míg más huszonháromnak romjai se látszanak többé a sivatagon.*

Arra a hirre, hogy a lelkes pusztaszeri apát, Göndöcs Benedek első történetünk e nagy emlékekkel megszentelt helyén ásásokat eszközöltetett, melyek esetleg még folytatandók lesznek: nem birtam ellenállni a vágyam, mely arra sarkalt, hogy nemzetünk fönnállásának e hazában e határjelző követ megtekintsem.

Arra felé vezetett utam, a merre Árpád hősei hajították egykor maguk előtt Zalán és Simon fejedelmek hadait. A böldi rév, a bolgár hadak pusztulásának színhelye, átkelő ma a Tiszán Csongrád és Szent-Éte között. Alatta szabad járása volt jobbfelé azelőtt a Tiszának, mely nagy áradások idején ma is arra, régi bírodalmán igyekszik magának utat törni, s ha gátat szakíthat, előnti a Pallavicini birtokot. Az alpári csata idején, tavaszidőn, bizonyára el volt árasztva e vidék s a Tisza nagy kanyarulatban, félkör alakban foghatta körül azt a földnyelvet, a melybe a magyar hadaknak a bolgárokat szorítani, a Tiszának hajtani sikerült.

Ma, a szabályozás után, a Tisza folyásának egész más alakja van. Erős földhányások szoritják együve hajait s kenyszerítik egyenes irányban folyni lefele. De Mindszentel szemében a jobb parton messzire nyúlik el a mély síkság, azt mutatva, hogy egykor a Tisza erre járt. Álló vizek, tavak, messzire elnyúló nádasok, a réti táblákat átszelő csatornák sejtetik, minő lehetett e vidék ezer év előtt, mikor még nem volt ur a lápok és mocsáros erdők fölött az eke.

Mély, egyenes sikon halad a kocsis meszszire, helyenként oly süppedékes talajon, hogy az utnak faröszéből kellett csinálni „kövezet” több száz ölnyi hosszban. A nélkül elnyelné a sár, az iszap.

Tul a levelényi majoron a sítot egyszerre nyugot felül emelkedetebb, homoru parkányt

* Hornnyik János „Puszta szer” 1865, Keeskemét.

szegi be tág kanyarulatban. Az emelkedés hullámzatosan réteges lejtőjén meglátni, hogy valamikor egész idáig kiöntött a Tisza, sőt valószerű, hogy épen ez emelkedett párkány, melyen tul aztán hosszú, tágas fensik terület, volt a Tisza régi partja.

E párkány szélén messziről meglátni a pusztaszeri monostor szürküllő romjait. A templom és apátság tehát a Tisza partján épült, egy igazán festőileg szép emelkedésen, honnan most gyönyörű áttekintés nyílik az alatt elterülő mély rétségre, melyről a Tisza vizét elrekesztették. És kílátás nyílik a történeti hírv halmokra, melyekből többet megolvashat a szem a romokból, míg a távolabbakot elfödik a fensik emelkedési és fáultvényei.

A pusztaszeri majorba vezető út balfelén vezet az ösvény az egyház közeli romjaihoz. Mészegző kemenczék mellett haladunk el, s egyszerre ott találjuk magunkat a tisztelettel parancsoló falmaradvány előtt, mely kevés híján hét méter magasságban nyúlik föl előttünk. Szürke mohos kövek szilárdul összeforrott tömege az, középpontját alkotó nyílással, mely sok tévedésre szolgáltatott okot a templom alakjának meghatározásánál. A fal párkányra erős törest mutat jobb felé, mintha ágyugolyó csorbította volna ki, míg a főnállal falmaradvány jobb szárnya ismét magasabbra emelkedik. Az ajtószűrés rés fölött hosszú, fély tetejű ablak áll, a tiszta román izlés kétségeltelen nyomaival. A falmaradvány tele van néve mohával, csak itt-ott látszik a homokkő szürke s a téglá vörhenyes színe alóla. Fölül néhány fűszálát ingat a szél, míg a fal balomán, mintha száraz bokor lenne, ott áll a gólyafészek, melyben az anyagólya nyugodtan költi fiait, keveset törődve biztos magasságában a látogatóval. Végtelenül poétikus egy kép.

A falrésen keresztülhaladva, már ott látni a föltárt alapokat, az egyház belsejét, az oszlopok talpazatát s a mellékhelyiségek választó falait. A buzgó apát nagy erélyvel dolgoztatott a föltáris munkán. Naponként száz napzamos dolgozott a romoknál, hol előbb átmetéseket huztak, hogy a templom fekvését meghatározhassák s később az egész térség kibukoltatott.

A faradozat meglepő eredmény jutalmazta. Sikerült föltálni úgy az ősi zeer-monostori apátság templomának és zárdájának fundamentumát, s a több helytt még egész épségökben fölynyitott alapfalak megmutatták, hogy ez nem valamely kisebb kápolnaszerű templom volt, hanem tekintélyes, nagyszabású bazilika, rendkívüli díszlet és pompával, nagy arányokban építve, úgyhogy nem sok párja lehetett az országban. A néphit ma is azt tartja róla, hogy épen azon a helyen épült, a hol őseink az első országgyűlést tartották.

A főnállal magas falakat az ásátásokig a templom homlokfalának, s mint főnőbb megjegyztük, a rajta levő rest ajtónak, tán épen főbejártnak tartották. Az ásátások földérték, hogy ez tévedes. A résnek se kuszó, se szemöldök-köve, de azoknak még helye sem találhatott. Ugy támadt a rés külérőszak folytán. A rommaradvány nem a homlokzat falából, hanem a templom északi oldalfelelőlvől. A templom alakja keresztalaku volt, hajójának és a szentély belsejének hossza 15, szélessége 8 és fél öl. A templom tengelye az első századokból főmaradt templomaink építési szabályai szerint keletől nyugotra vonult, a főoltár keletnek fordulva. A zárda délre és délkeletre terjedt a templom mellett, ennek falához csatlakozva.

A templomhajó mindkét oldalfalának alapját fölásták, belül a földet és alóla a törmelékét elhordták s ekkor akadta rá a két oszlopsorra, a szőszék és a torony alapjára, a zárda meglévő alapfalaira, a zárdából a templom mellett vezető folyosó alapfalaira, melyek alatt a kriptá vonult végig s végre a templomot és zárdát nyugatról körülzárt kökerítésnek alapfalaira.

A még főnállal északi oldalfal romja tizedfél méter hosszú s az alaptól tetejéig 6 méter 90 cmtr magas, vastagsága pedig 8 cmtr. Boldogult Pallavicini őgróf, Felső-Pusztaszer földesura, ki művészleg kezelé az ecsetet, a 30-as években e falat olajba festé. Akkor még magasabb volt e fal s a ma is látható nagy ives ablak fölött három kisebb ablakot is mutatott. Ezek most már leomlottak. Lehetséges, hogy az őgróf által behozott s a magyar történeti emlékek iránt érzékkel nem bíró német és esch ura-

dalmi tiszték, kik a romok nagy részét gazdasági épületekbe hordták el, döntették le azt is. Őgróf Pallavi cini Alfonz né, sz. Fürstenberg Gabriella véget vetett a barbár dúlásnak s renováltatta a falat.

Az ásátás alkalmával számos érdekes lelet került napfényre. Előtűntek nevezetesen a templom festett falai, melyek széles, hosszú, de vékony és igen nagy alaku téglákból épültek; az oltár márvány és metszett fehér homokkő darabjai, a sirboltban több száza menő emberi csontváz, melyek többnyire igen erős és nagy testalkatra mutatnak, vastag, kemény fából készült koporsók, de melyek már egész elkorhadtak, számos réz, bronz és ezüsttárgyak, fibulák, csattok; kereszték, apáti gyűrűk, apró gyöngyök, IV. Béla és II. Ulászló korabeli és egyéb pénzek, sőt még római korból származó téglák is. Megtalálták továbbá az apátságunk, illetőleg a templomnak a hozzácsatolt leírás szerint 500 évesnél régibb két kulcsát és egyéb tárgyakat, melyek az uradalmi tisztségél elhelyezve egész kis muzeumot alkotnak. Ugyanitt látható a pusztaszeri határnak egy 1828-ban készült térképe, melyen még az akkor itt főnállt, de később fölösztott falu is oda van rajzolva. Az ötven családól álló falut az őgróf Alsó-Pusztaszerre telepítette át.

Rómer Flóris jeles régészünk, a kinek szak-szerű vezetése alatt az ásátás megkezdett, a templom tiszta román stíljéből és pazarfényre mutató maradványiból ítélve, nem kételkedik abban, hogy a pusztaszeri bazilikát a megtelepülés első századaiban építették és pedig alig építhette más, mint király. Az oszloptal-pazatok, a falburkolatok drága anyaga, fehér és vörös márvány, gondos, izléses faragás, a nagy arányok, szilárd építés, mind arra mutat. A fal-festés, a hol megmaradhatott, igen élénk színű ma is, zöld alapon stilizált folyondárt mutat. A templom északnyugati sarkában még néhány táblája teljesen ép a padozatnak, maga, nagy vörös márvány kockák, melyek érdekesen mutatják a bazilika egykori szintjét. Az oltár lép-esői szinten vörös márványból vannak faragva.

Az alapfalak egyik legérdekesebb részlete az apsis alapja, mely félkörbe hajlásával kétség-telenné teszi a tiszta román építési modort, mely hazánkban csak a XIII-ik század elejéig volt szokásos, a mi tehát arra mutat, hogy a templom korábbi időből való. A templom dél-keleti hajójában az ásátások alkalmával több külön koporsót is lettek csontokkal. A templom körül talált feltűnően számos csontvázból Rómer azt következteti, hogy valamikor e falu lakossága is ide temetkezett.

A bazilika magas köfállal volt körülveve, melynek egy része 1852-ben még főnállt és igen magas volt, mivel amaz idők építési divatja szerint az emeletet zárda alakait is el kellett takarnia. A mondtott éyben e fal öszszdőlt s oly rengést okozott, hogy az innen több ezer ölré fekvő major házaiban a polcokról az edények is lehullottak. E kerítésfal alapjait különben szintén megtalálták.

A templomnak valószínűleg két tornya volt, az északnyugati és a délnyugati sarkon, noha eddig megállapítani csak az utóbbit sikerült. Hornyik idézett művében azt írja, hogy e század első évtizedében mind a falkerítés, mind azon belül az alapfalak, sőt a torony sudara és felső boltozata is főnállott. De a francia háború után szőkevény katonákból alakult rablóbandának szolgálnván tanyául, miután a megyei és városi hatóságok egész ostromot intéztek ellenök, Csongrád megye rendeletéből a torony lebontattott. Wittich Sándor ur, Sövényháza község érdemes jegyzője ez állítást határozottan tagadása vonja. Ő ugyanis átkutatta Csongrád megye egész levlétárát, de sehol a megyénél ilyen rendeletre akadnia nem sikerült, sőt még a jegyzőkönyvekben sem talált róla említést.

Göndöcs Benedek nagy kegyelettel végzeté az ásátási munkálatokat s már meg is tette az első lépéseket, hogy a történeti nevezetességű romok körül nagyszerű parkot alakítson. A tulajdonos Pallavicini Ede őgrófbán kész támogatón s buzgó pártfogóra fog találni e tekintetben, ki már eddig is a legnagyobb érdeklődéssel viseltetik az ásátások iránt, s azok költségét is fedezé. A romok mellé most rep-kények, távolabb félkörben emlékfák vannak ültetve, összesen öt darab, az uralkodópár és három gyermekök nevére. Néhány év múlva itt

gyönyörű liget lesz köröskörül s a kik a millenium alkalmával e helyet meglátogatták, nemcsak történetünk egyik legregibb emlékéit találják majd itten, de az alföld egyik legkiesebb tájképében is gyönyörködni fognak.

TÖRS KÁLMÁN.

SVENT ISTVÁN KIRÁLY EREKLYEINEK TÖRTÉNETÉBÖL.

Azon kegyelet, melylyel a magyar nemzet az első apostoli magyar király iránt immár több mint nyolcz századon át hagyomány-szerűen viseltetik, fényesen nyilvánul évenként az impozáns ünnepen, melyen a nagy király neve napját üljük meg, körmenetek-férvörül hordozván Budán sz. jobbát, Székes-Fehérvárról pedig ezüst mellszobrába zárt koponyáját. Nemesak vallásos, de általános nemzeti ünnep szokott lenni augusztus huszadika, szent István király tene-mei fölvételének évfordulója.

Nem lesz érdektelen, ha e lapok ismeret-terjesztő hasábjain röviden megemlékezzünk szent István királyunk földi maradványainak ünnepélyes fölvételéről és ereklyéinek viszonz-tagságos történetéről.

Hartvik, a tudós főpap, ki első apostoli királyunk életét Kálmán magyar királynak ajánlva megírta, beszéli el munkája utolsó feje-zetében, mikép történt a nagy fejedelem tete-mekinek sirjából való kiemelese. László király és Salamon kibéküése ott ment végbe a szé-kesfehérvári bazilika fejedelmi csarnokában, a nagy király tetemet záró sulyos kő felett, melyet minden erőfeszítés dacára sem voltak képesek kiemelni helyéből, addig, míg Charitas, a somlyói apáca ügyelmezett jóslata szerint a kibé-külés meg nem történik. Nagybaldogasszony ünnepe után ötödnapra, miután negyvenöt évig pihentek a sirban, reggel a király, főpápság és nemesség, jelenlétében emelték föl a templom padlózatából a sarkophag köfedelét. A legenda tanúsága szerint hiába keresték az illatos bal-zsam-árban a drágaköves gyűrűvel ékített szent jobbot, míg azt Mercurius nevű szerzetes, ki azt egy előtte fehér öltözetben megjelent ifjútl kapta golyosba göngyölve, elő nem adta, 1083-ban. E Mercurius lett azután a sz. László király által alapított sz.-jobbii apátság első főpátpája.

Történeti emlékeink nyomán sz. István két nevezetesebb ereklyéjéről tudjuk, hogy időn-ként hol őriztetett, t. i. a koponyáról és a most említett sz. jobbról. Első apostoli királyunk fejereklýje, vagy mint műnyelven a régi egy-házi leltárakban elő szokott fordulni, hermája, eleinte Székes-Fehérvárott, a sz. király által apa-pított és gazdagon javadalmazott koronázási bazilikában, mely ezuttal királyiának mauzoleu-mául is szolgált, őriztetett. Ezt bizonyítja azon felette érdekes történeti adat, hogy Magyarország rendei 1440-ben a székesfehérvári ország-gyűlésen I. Ulászló királylva választván meg, a sz. koronával meg nem koronázhaták, mert azt Erzsébet az övegy királyné Visegrádról magával vitte. Az ország koronájának hiányában tehát szent István azon régi művü koronájával koronáztatott meg — így szól az országgyűlési okmány — mely a szentnek fejereklýje tartó-ján eddig nagy tiszteletben tartották.

Mintegy a török pusztítás koráig őriztetett a székesfehérvári bazilika sz. ereklyéi között az első apostoli király hermája, honnét Raguzába került. De itt sem maradt sokáig. 1775-ben már a sz. Mártonról nevezett pozsonyi egyház káptalani kinstárában találjuk ezüst tokban lepecsételve, honnét Mária Terézia királyné birtokába, a bécsi udvar egyházi kincsei közé jutott. E királyné, mint a székesfehérvári püs-pökség alapítója, 1777-ben egy igen díszes ezüst mellszoboralaku új tartót készíttetett e nagy-becsi ereklye számára és azt 1778. évi márczius hó 16-án kelt oklevélvel a székesfehérvári székes-egyháznak adományozta.

Grubanovics Zsigmond és Szegedy Pál kanonokok, mint káptalani küldöttek vitték le a beces ereklyét Fehérvárra, Moór mezővárosban keresztül, hová márczius 20-án érkeztek és sely-lelyei Nagy Ignác fehérvári püs-pököt e helytt bevárták. Néhány nap múlva, márczius 29-én nagy néptömeg kíséretében körmenetileg Szé-kes-Fehérvárról tartá bevonulását a püs-pök a sz. ereklyével. Birjuk ma is a lelkes főpap magyar hazafias egyházi beszédét, melyet ez alkalom-

mal a néphez tartott, e szavakkal kezdvén azt: „Áldott követség! boldog sors, kit e szolgálat megillet. Bátorra mondhatom neked kedvel vá-ros: ime a te királyod jön neked.”

Ez idő óta sz. István királyunk fejereklýje a székesegyházban külön kápolnában őriztetik s több ízben a hívek tiszteletére napokon át köz-szemlére teszik; sz. István ünnepe pedig a budavári körmenethez hasonló ünnepélyessé-gel a városban körül hordoztatik.

A mi a nagy és apostoli szellemü király sz. jobbát illeti, szintén érdekes történeti adatokkal rendelkezünk. Fönnbe emelítettük, hogy ezen ereklye őrzésére sz. László király a róla nevez-tett sz. jobbii, vagy sz.-jobbii apátságot alapította, melynek pecsétjén a következő felirat olvasható: „Sigillum conventus monasterii sancti regis Stephani de zenth jog” (A sz. István király sz. jobbjáról nevezett monostor konventjének pe-csétje) és mezejében csillagok között a nagy király koronás áldó jobbja van ábrázolva. Itt őrizték körülbelül a tatárjárásig, midőn ez ereklye Raguzába került, honnét tetemesebb része, a karcson visszakerült a sz. jobbii apátság birtokába, de maga a kézfej visszamaradt Ra-guzában. Az ország háborus állapota miatt nem egyszer vitték el más helyre őrzés végett apos-toli királyunk karcsonját. Így jutott Visegrádra, majd később V. László királyunk ajándéka gya-nánt* a bécsi sz. István-egyházba került, mint az 1515-ben kelt kinstári leltár bizonyítja. Az eredeti szöveg a következő: „Item ain silbrein wolgezieren Arm, mit ainer vergulren Kron in der Handt, Darinn der Arm des Heiligen Sand Steffans, ains Kunigs von Hungern: und ist herkommen von Kunig Lasslaw, und geziert von den Guet des Toller in Werd: und wigt mit sambt dem Hailtumb XII. Margks. X. Lot.” Ezen karalaku ereklyetartó leírása egészen megegyez a fönnbe emelített sz.-jobbii apátsági pecsétlen ábrázolttal. Később aranyozott ezüst monstra-ncziába foglaltatott az ereklye, mint az 1723., 1750. és 1779. évi inventariomok bizonyítják és e monstranciát 1722-ben renoválták is, a mikor 8 márkát és 11 lotot nyomott, a rajta levő igaz-gyöngyök pedig egy lat sulyt tettek ki. Később az egyházi kincsek beszédesével ezen ereklyetartó is beolvasztatott s legújában 1847-ben, az apácák által foglaltatott be az ereklye, csinált virágok és gyöngyök közé és faszekrény-be helyeztetett el.

Sz. István király jobbjának kézfejét már Lipót császár iparkodott Raguzából megsze-rezni, de a törökkel vívott csaták zajában a császár és a hívek ez óhajja elnémult. Brancovich Antal 1764-ben írja, hogy csodálva látták a Raguzában megfordult magyar főurak, misze-rint sz. István első apostoli király jobbja itt őriztetik és nyilvános tiszteletben részesül. A Lipót császár óhajára már ki is volt két domini-kánus atya rendelve, hogy a nevezetes ereklyét Bécsbe szállítsák. A császár közbejött halálával azonban ígérük beváltását a szerzetesek elha-lasztották.

Végre a mi nem sikerült Lipót császárnak: sikerült Mária Terézia királynőnek. 1771-ben de Bona Seraph. János, a híres konstantinápolyi követségi tanácsos, de Tudisi Marinus és de Ba-gina Ferenc grófok kíséretében január 20-án tengerre szállva, hosszadalmas és veszélyessé vált tengeri utazás után Trieszten át, április 9-én szerencsésen Bécsbe érkezett a reá bizott szent jobbal együtt. Már-már a királynő birtokába jutott a drága ereklye, midőn nem várt esemény jött közbe. A hatvan éves agastyán de Bona sulyos betegségbe esett és április 18-án, mielött a szent ereklyét átadhatta volna, meg-halt. Ekkor ismét várni kellett május 29-ikéig, midőn Raguzá városa az elhunyt követ helyébe újakat nevezett Bécsbe, kik a mondtott napon II. József császár és Mária Terézia királynő ke-zeibe letették az ereklyét. A királynőnek köszön-hető, hogy ezen ereklye még azon éyben a budai várba került.

Az első apostoli király annyi évszázad után visszanyert sz. jobbjának egyszerű, mond-hatni közönséges tartójával, az ezüst foglalatu

* Idő folytán királyiaink többfelé ajándékoztak sz. István ereklyéjéből kisebb részeket. Így pl. Nagy Lajos 1367-ben az anchem székesegyháznak küldött belőle, László és Imre ereklyéivel együtt. Zárójában pedig néhány évtizeddel előbb, 1304-ben említették szent István király ereklyetartóját; ezenkívül volt Lengyelben és van Romában ma is első apostoli királyunk ereklyé-jéből kisebb részlet.

üvegkoporsó, vagy láda-idomu szekrényvel nem elégedett meg a magyar nemzeti kegyelet. A hazai műtörténeti tanulmányok fejlődésével lépést tartott a műtőlés is, mely a magyar püs-pöki kart bökészséggel kiállított új ereklye-tartó készítésére buzdította.

1862-ben készült el az impozáns, közel egy mézsa sulyu ezüst ereklyetartó, aradi Lip-pert József hazai műépítész terve szerint. Az egész 35 hüvelyk magas és 20¹/₂ hüvelyk széles csucsives stýlv kápolnát képez. Szögletein egyfelöl Imre, László, Erzsébet és Margit szent-ek, másfelöl Adalbert, Mór, Márton és Gellért püs-pökök szobor-alakjai láthatók dus mennye-zet alatt. A tulajdonképeni ereklyetartó egy csinosan ékített kristályhenger, melyben vörös bársony párnán pihen a sz. jobbék. A kápolna zománccos tetejéből karcson mennyezet emelke-dik ki, mely alatt sz. István csinos szobra fog-lal helyet. Magát az ereklyetartó dímot téréldő angyalok emelik, míg az ereklyetartó talpazatát — melyen az ország czimere többszörösen van szép zománcczímbe alkalmazva — szőrnýállat-otk tartják. E fényes ereklyetartó, mely mintegy 12,000 forintba került, jelenleg a budavárlaki sz. Zsigmondról nevezett kápolnában őriztetik, még pedig a legújabb időtől fogva magyar ple-bános által, kit ő felsége a csehországi vörös-keresztes szerzetesek kegyelemben való fölmen-tése után, a kormány előterjesztésére nevez-tett ki.

Ez ereklyét szokták a sz. István-napi kör-menet alkalmával az ősi Budavárbán ünnepe-lyesen körülhordozni.

CZOBOR BÉLA.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

„Budapest fővárosa az 1881-ik éyben”, a népszámlálás eredménye, írta Körsi József, a fő-városi statisztikai hivatal igazgatója; második kötet, grafikai ábrákkal. Az 1881-iki népszámlálás ada-tainak lelkiismeretes, és a politikai s társadalmi tudomány szerinti földolgozása ez, mely a lakosság leírásával foglalkozik, s bemutatja e nagy tömeg származását, bevándorlásának viszonyait, a nemze-tiségi állapotokat, vallási, művelődési, családi viszo-nyait. A számok hosszú sorozata foglalja el a könyv nagyobb részét, de minden újabb és újabb csoport-hoz világos bevezetés, fejtegetés járul, ugy hogy mint olvasmány is érdekes. Maga a tárgy pedig, egy nagyvárosnak az ország más népességétől annyira különböző sajátsgái, a folytonos bevándor-lás, mely Budapestet igen nagy mérvű, — senki előtt sem lehet közönyös. A nagy munkának első része a város terjedelméről, lakóinak számáról, a lakás-viszonyokról szól, a harmadik pedig a fog-lalkozási statisztikát fogja feltüntetni. Az új kötet-ből, mely Ráth Mór bizományban 3 frt 50 krért kapható, néhány érdekes adatot itt is megemlítünk.

A főváros egész tényleges népessége 1881. ja-nuár 1-én a katonasággal együtt 370,767 lelket tett, miből 355,682 tekintendő rendes polgári lakosság-nak. A legnépesebb városrés a VIII-ik kerület 63,000 lakossal. A legnagyobb aránlyagos szaporodást Kőbánya mutatja fel, t. i. tíz év előtti népessé-gének kétszeresét. Származás tekintetében noha a budai kerületekben a benszülettek vannak tulsuly-ban, egészben véve mégis a lakosoknak csak ¹/₁₀-ed része benszületett, a többi bevándorlott. Hogy e kima-tatások áttekinthető alakban mutattassanak be, egy szines kartogramban vannak előtűntetve, a melyből egy pillantással megítélhetni, mely vidékek járulnak leginkább a főváros népszámának gyarapi-tásához. Magyar megyék közül csak Pest, Fehérvár, Esztergom, Győr és Komárom említendő; Hajdu, Bihar, Csanád, Szatmármegyéből aránylag kevesebb lakó származik, mint Morvával avagy Alsó-Ausztriá-ból; még gyengébb az erdélyi és a horvát-szlavonor-zógi megyék hozzájárulása. Az a vidék, melyekből legtöbb ember vándorol a fővárosba, Magyarország nyugati és északnyugati megyéiben keresendő. A tót megyékből általában sűrű a bevándorlás. Megjegye-zendő azonban, hogy a magyar megyékből való be-vándorlás jelenleg mégis emelkedőben van, míg az Ausztriából és külföldről bevándorlók száma folyton csökken. Fejezet szerint a lakosoknak 67¹/₂ szá-zaléka (239,723 lélek) római katolikus, 19¹/₂ (70,227 lélek) izraelita, 6¹/₂-ka (21,655 lélek) helvét, és 5¹/₂-ka (19,716 lélek) ágostai vallású. Azonfelül találattott 1787 görög-leleti, 1227 görög-katolikus, 119 unitárius, 195 hitfelekezten nélküli stb. Aránylag legtöbbet szaporodtak a helvétek, t. i. kétharmad részszel, az izraeliták 56¹/₂-al és az ágostaiak 38¹/₂-al. A katolikusok minden városrésben többséget képeznek. A nemzetiséget illetve a főváros lakosságá-

nak 55¹/₂-ka, tehát abszolút többsége magyar, ¹/₁₀ része német, ¹/₁₀ része tót, mi mellett megjegyzendő, hogy a nemzetiség alapján az anyanyelv szolgált. A budai kerületekben a német elem van többségben; és különösen Ó-Budán a lakosságunk majd ¹/₂-ad része német. A pesti kerületekben ellenben a lakos-ság ¹/₅-öd része magyar, sőt a belvárosban 75¹/₂%, a Józsefvárosban 63¹/₂%, a Ferencvárosban 61¹/₂%, a Lipótvárosban és VII. kerületben 58¹/₂%. A helvétek közt van legtöbb magyar, t. i. 91%. Utánuk követ-keznek az izraeliták 59¹/₂ kal, a katolikusok és ágostaiak egyaránt 41¹/₂-kal, a görög nem egyesültek 34¹/₂-kal. Azon egyének száma, a kik csak magyarul értenek 64,000-re rug; ennél nagyobb azoké, a kik csak németül tudnak t. i. 71,000, míg 8000 ember csak tótul tud. A csak németül tudók közt a Buda-pestben elő 21,000 idegen származásnak nagy része is található. A külföldön született egyéneknek körül-bőlő Negyedik része beszéli a magyar nyelvet.

A Petőfi-ódára, melyre a Petőfi-társaság híre-detett pályázatot, 42 pályamunka érkezett. A bírá-lat eredményét szeptember 12-én hirdetik ki. — A szobor-bizottság elnöke, Keleti Gusztáv és titkára dr. Reményi Antal Bécsben megtekintették a Petőfi-szobor bronz-öntvényét és azt minden tekintetben sikerültenk találták. A szobor legközelebb Buda-pestre érkezik és akkor rögtön hozzáfognak elhelye-zéséhez. A talapat felső párkányra kéik helyezendő bronz-koszort most öntik és csak körülbelül 3—4 hét alatt fogják elhelyezhetni. A jövő hó elején hozzáfognak a szobor körüli tér parkozásához, hogy azt a leleplezés napjáig, október hó 8-ig, befejez-hessék.

Zsinati emlékkönyv, a magyarországi reform-egyház 1881. október 31-től november 23-káig Debre-zenben tartott országos zsinatán jelen voltak élet-rajzaiból összedállította és kiadta Dömény József (ref. lelkes és zsinati képviselő). Kedves és tartal-mas emlék, nem csak a zsinat tagjainak, hanem az ország összes reformátusainak, kik e nagy fontos-sági zsinaton egyháznak képviselőinek jellem- s élet-rajzát itt együtt találják; sőt a ref. egyház tagjain kívül másoknak is, mert a zsinaton számos, a köz-élet más terein is nevezetes szerepet játszó kitünő-ség vett részt. Elég legyen ezek közül a két elnököt, b. Vay Miklóst és Nagy Pétert, a szuperintendensek és főgondnokok, illetőleg helyettesek közül Révész Bálintot, Fördös Lajost, gr. Lónyay Menyhértet és Beöthy Zsigmondot, a jegyzői karból Bakcsay Sándort, Szász Bélát, a zsinati képviselők közül Ballagi Mórt, Dobos Jánost, Dömény Józsefet, Fejes Istvánt, Gáspár Jánost, Illyés Bálintot, dr. Kolosváry Sándort, dr. Kovács Ödönt, Lukács Ödönt, gr. Ráday Gedeont, Szász Domokost, Szilády Jánost, stb. föl-említünk, a sok jeles közül. Az emlékkönyv nagy nyolczadériben 268 lapra terjed s ára 2 frt 50 kr.

„Megpihenés óráiból” ezimel 184 lapra terjedő kötetnyi elbeszélés jelent meg Réthi Lajostól, Hunyadmegye tanfelügyelőjétől Déván, Hirsch Adolf kiadásában. A falusi világ táruul föl a kötetben, s jó-izű, szivesen hallott hangja szólal meg a szerzőnek, ki ismeri e világot és embereit, érti nyelvöket, fogékony bajaik iránt, és humorral, kedélyesen, néha pedig csipősen adja elő az egyszerű történe-tek. A kilencz elbeszélés közül három lapunkban jelent meg: „Nem voltak egymásnak szánva”, „Egy német ember magyar leánya” és a „Meglölelek” címűek. A többiek is meglejtenek már szétszórsa, fővárosi lapokban, a népiszkolai könyvtár füzetei közt. Ezek: „Meg sem ösmer, de?” „Elfelejtve”, „Arany János költeményei Sáros-Ronconon”, „Szikes Tamás házassága”, „Titi kisasszony tehene”, Gyer-mekélet a harezos időkben”. A szépirodalmi művek kedvelőinek élénk tartalmu kötetet ajánlhatunk ebben. Ára 1 frt 20 kr.

„Szász és román atyafiak” című rajzokra és elbeszélésekre nyit előlízett a Révai-testvérek kiadóhivatala Budapestben. Írta Toth Sándor, ki a kötetben — mely 12 ivre terjed — az erdélyi szász és román néppellett rajzolja. Az előlízetési díj 1 fit és szeptember végéig küldendő be. Diszpeldány, vászon kötésben 2 frt.

Folyóiratok. A „Természetudományi Közöny” angusttusi füzetében az apróbb cikkeken kívül két értekezés van: „A szagláról és szerveiről”, ábrák-kal, dr. Laufenauer Karolytól, és „A tűzpróba iránti érzéketlenségről”. — A „Természetudományi Füzetek”, a delmagyarországi természetudományi társulat évnegyedves folyóiratának legújabb száma dr. Szal-kay Gyula, Hanusz István, Still Nándor és mások tollából közöl szakszerű cikkeket s egyéb közt azt

GYULA, fővárosi nagyjárpár, 35 éves korában, Buda-
pesten; ugyanitt: **ÖNTŐ GEZA**, közös hadseregbeli
hadnagy, 26 éves korában; **REVISYNEI REVICZKY FER-**
YES, államasági mérnökgyakornok, 26 éves korá-
ban; **SCHENK ANTAL**, gazdag vendéglős, 46 éves;
SZABÓ JOZSEF, vagyoson sertéskereskedő, 59 éves;
KARDA FERENCZ zenetanár, 40 éves; **GÜTZ JÁNOS**, hi-
vatlanok, 66 éves; **TOBER FERENCZ**, az osztrák állam-
vaspálya felügyelője, 53 éves; **ZADUBÁNSZKY GYULA**,
a Rókus-kórház tisztviselője. — **PAZMÁNY GÁBOR**,
ügyvéd, Szent-Endrén. — **SCHMIED GYULA**, úpesti
házulajdonos, 64 éves korában. — **RÁCZ AGOSTON**,
Sopron egyik érdemes polgára, Karlsbadban. —
JANCSÓ JÁNOS, gornyeszegi volt gazdatiszt, Maros-
Vásárhelyt. — **KECSKEMÉTY GYULA**, híres fővárosi
czigányprimás, a szintén híres Kecskeméti György
utolsó fia; két nevelt fia maradt hátra: **Kecske-**
méty Dóme Géza, az Amerikában működő magyar
zenekar karnagya és **Kecskeméty Lajos**, budapesti
czigányprimás. — A nőgrádmegyei Nagy-Gézenen
pedig **Ráczy Palinák**, a főváros jeles czigány pri-
másnak édes atya hunyt el, ki állítólag *százötven-*
egy évet élt.

LANDAUER IGNÁCZNA, a fővárosban ismert nagy-
kereskedő jótékony neje. — **GR. KORNIJS JÓZSEFNÉ**, a
cseleđli közalapítványi főtiszt fiatal neje, ki pszichol-
ogyai vetett véget életének. — **KUCZKAY MARGIT**,
Kuczky János tekintélyes szarvasi ügyvéd 15 éves
leánya, ki rovarszipéstől eredt vérmegzésnek lett
áldozata. — **GRÖBER SÁNDORNÉ** szül. **Knezič Irén**,
36 éves korában, Egerben, kilenc árvt hagyván
maga után. — **ÖZV. KUTI GYÖZÖNÉ** szül. **Nagy Lujza**,
fővárosi tisztviselő özvegye, 76 éves korában, Buda-
pesten; ugyanitt: **ÖZV. DAGAY VIKTORÉ** szül. **Koller**
Anasztázia, honvéd százados özvegye, 78 éves;
ROTTER ENZSÉBET gazdag magánzó, 38 éves; **ÖZV.**
PERVOVSZKÉ szül. **Ujko Teréz**, 77 éves; **VLAŠEK**
AMÁLIA, Vlašek budai gyógyszerész anyja, 79 éves
korában. — **ÖZV. TARDI ELEKNÉ** szül. **Sebes Róza**,
25 éves korában, F.-Tóthon. — **GÖCSEY FLÓRIÁNNÉ**,
földbirtokos neje, 32 éves korában, Újpesten. —
Dr. VARGA FERENCZ, szül. **Salamon Zsuzsánna**,
Békésen.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

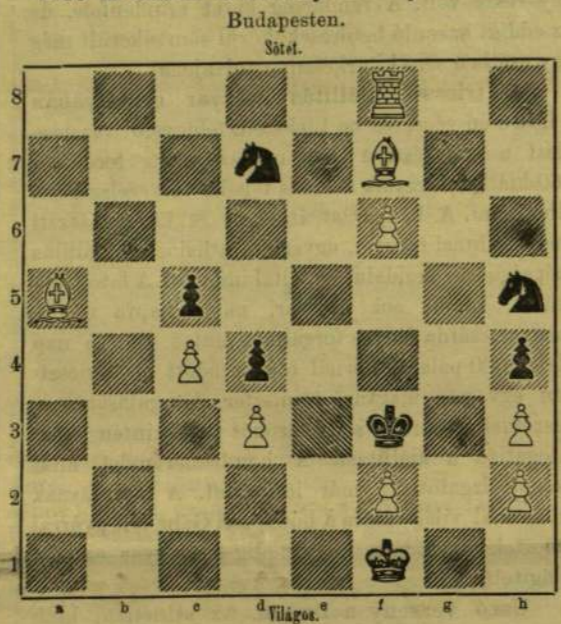
Selyem Lidi. Nagyon hosszan van elbeszélve. S
mivel ennyi szóval jár, azt hinné ember, legalább
világos lehetne. De hogy az. Alig lehet kivenni, ki ütötte
főbe a tolokodó boros legényt: **Lidi-e**, vagy a **mátkája**.
Ha ez (mint sejtjük) s a leány magát feladta érte, hogy
túrta el a legény, hogy kedvese őt évet szenvedjen

miatta? Mikor visszajő; új történet kezdődik s az még
zavarosabb mint az előbbi.

Patvarcz. M. J. Nem használhatjuk.
Soká. Érthetetlen.
A saisi elfátyolozott kép. Darabos, költőtlen
fordítás. Nem használható.
Nem közzölhető Margitszigeten. — Mi jobb? —
Távol tengerekről.

SAKKJÁTEK.

1185-ik számú feladvány. Bláthy Ottó-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1180. sz. feladvány megfejtése.

Megfejtés.	
1. Hg7-e8	Kd4-e4 (a)
2. Vc6-e4+	Ke4-f5-f3
3. Hv. V matt.	
a.	
1. ...	e5-e4 (b)
2. Vc6-e3+	Kf4-d5:
3. Hc8-e7 matt.	

1. ... d4-d3
2. Hc8-d8 t. sz.
3. V mattot ad.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp Józ.
Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapestben K. J. és
F. H. Andorfi Sándor. A pesti sajk-kör.

Hibaigazítás: A multheti 1184. sz. feladványban g6-on
sötét helyett világos vezér áll.

HETI NAPTAR. Augusztus hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Izraelita
20 V	A 12 Istv. m. k. A 11 István	8 C 12 Istv. k.	5
21 H	Privát, Bern. Ad. Hart.	9 Mátyás ap.	6
22 K	Timót, Czirj. sz. Timót, Sámf.	10 Lóránt	7 J. f. b.
23 S	Bentói Fülöp Zakeus	11 Euplus	8
24 C	Bertalan ap. Bertalan	12 Phot. Nicz.	9
25 P	Lajos király Lajos	13 Maximus	10
26 S	Sámuel, Zeírín Sámuel	14 B. A. f. b. v. 11 S. Sot.	

Held változások. ☞ Holtiltote 28-án 10 óra 35 percz. este.

Tartalom.

Szöveg: Göndös Benedek. — Szent István napján.
Költemény. Leopárdi után. Olaszból: *Dengi Janostól.* —
Politikai képek. Korrajz a közelmúlt időkbl. — A cigá-
k életéből. *Hazay Gyulától.* — Egy fedél alatt. Angol
regény. Irta Payn Jakab. — Alexandria romjai között.
— Egyveleg. — Látogatás Pusztaszere. *Tors Kálmán-*
tól. — Szent István király ereklényeinek történetéből.
Ceobor Delától. — Irodalom és művészet. — Közinté-
zetek és egyetek. — Egyház és iskola. — Mi újság? —
Halálhíradások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték.
— Heti naptár.
Képek: Göndös Benedek. — Szent-István-napi
körmenet Bula várában. — Pusztaszéri romok. Pallavi-
cini Ede ögróf által készített olajfestmény után. (1832.) —
A békesmegyei osztrák mérész-egylet minta-telepe
és pavillonja Békés-Gyulán. — A cigák életéből.
(10 kép.) — Egy fedél alatt. — Alexandria pusztulása:
1. A világotó torony erője a bombázás után. 2. A nagy
tér egy oldalának romjai a tűzvész után. — A pusztaszeri
templom alaprajza. (Göndös Benedek apát főlvele
után.)

Felolós szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér. 6. sz.)

Kiadó hivatalunk kész a t. előfizetők részére
trieszti kiállítás sorsjegyekről gondoskodni. Egy
sorsjegy ára 50 kr. s a megbízás mellé 5 kr pósta-
díj gyanánt, melléklendő.

FOLYÉKONY GLYCERIN-CREME

Legfinomabb
glycerin - szappan
glycerin és illatos növe-
gyekből, kifinózt tisztít
és élénkíti a bőrt, és
egy finom piperesszappan
minden kívánt előnyei-
vel bír. Darabja 35 kr.

BENZOE
glycerin - szappan.
Ára 35 kr.

Gyökönke szappan (Speik Seife) ára 35 kr.
Párisi hölgypor (legfinomabb poudre de rize)
a bőrnek a legyengedebbb fehér színt adja, és ártatlansága mellett
mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknél, úgy férfiaknál
is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára
50 kr., tollal 1 frt.

Kézmosó-por mandulaszappan és spermacetólból ké-
szítve, a legártatlanabb arc- és kéz-
bőr-tisztító szer. — Egy doboz ára 50 kr.

Amerikai kautsuk-lyükszemgyűrik s essentia. Ára 60 kr.
Rouge végétel pirostitó, ára 50 kr.

Kapható Magyarország minden jelentékenyebb gyógy- és illatszertá-
rának, valamint a gyártók és illatszerezés és vegyész-
műhelyeinek. (Spargosa 8.) Grätzban.

KIELHAUSER H. & Co. 4149
FÖR AKTÁRA.

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél. **BUDAPESTEN,**
VI. ker., király - utca 12. sz. a.

Hamisított párisi hölgypor-tól óvakodni tes-
sék. Csak az tekintendő valódnak, melynek dobozán,
valamint használati utasításán a fenti védjegy látható.

ARCZBŐR. A szépség egyik fő feladatja a szép arcz-
bőr. Még a k. vétebb szép alkotású arcz is elbájol-
hat, ha annak bőre kifogástalan. A legszá-
lyosabb szépség pedig csak akkor lesz kellem-
en méltányolva, ha a bőr és annak színe nem
különböztik a tisztaságot, fényt és fiatal üde-
séget. Számtalan hölgy elveszté minden igényét
a szépségre, ha arczabőre kifogásolható. Hogy
tehát a szép és életfrissességű maradjon a késő
ségkorig, használjunk a számos tekintely, a ezek
közül leg-elsőként Londonban. Raspi tanár,
dr. Jünger dr. Raupitz, stb. által ajánlt, a 4
óta százezerektől sikerrel használt **Len-
gel-fele nyír balzsamot.** Ezen kedvtel szé-
pítőzör a káros kendőzés, asszennedvények vagy
egyeb okoknál fogva tönkre tett arczabőr, sőt a himn- által szét-
roncsolt bőrszerkezetet is teljesen helyreállítja. A fonyadt
száj és az arcz bőre színtelenné teszi, s annak kedves mé-
szetét kiküszöböli, a leginkább korosabb utak és hölgyek által figye-
lembe veendő. Hogy **Dr. Lengel nyírbalzsamán** kívül nem
létezik jobb és megbízhatóbb szer a bőr fenntartás és szépítésére,
mindazok elismerik, a kik kísérletet tettek vele. Egy koróval frt
1 50 — Főletel Magyarország számára: **Török József** gyógy-
szertárban Budapest, király-utca 12. Pozsonyban: **Pistoty**
Bódognál, Mihalákapu. Temesvárott: **Tarcsay Istvánnál,**
Zágrábban: Mittelbach Zsigm. gyógyszerész. 6250

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MŰSZÓTÁR

AZ ÖSSZES VASUTI SZOLGÁLAT SZÁMÁRA

MAYER J. LAJOS

a cs. k. kir. szabadelmázotti osztrák államvaspálya-társulat tisztviselője.

I. Német-magyar rész. Ára 60 kr. II. Magyar-német rész. Ára 60 kr.

A két kötet egy vászonkötetbe kötve 2 forint.

A háztartásban

egy varrógép mindenestire a legszorgalmasabb és a leghasznosabb segéd, ha az
egyszerűen kezelhető, tartós és mindenemü várrásra használható. A Singer Ma-
nufacturing Co. New-York, eredeti varrógépek e czéltől, valamint minden más
egyéb munkákra, mint fehérnemű-várrás, női öltöny-készítés, köpeny, halálköztes
és esernyőkészítésre a legalkalmasabb és a legkifinózottabb, mi mellett legényeseb-
ben azon körülmény bizonyít, hogy abból csak a mult évben is több mint félmillió
lón eladva. Az eredeti Singer-féle varrógép teljes jótállás mellett s csekély elő-
leg és minden áremelés nélkül, heti 1 frt részletfizetés mellett is kaphatók s alapos
oktatás ingyen nyújtatik. — Az utanzott a Singer név alatt kibocsátott gépekkel
való összehasonlítások kikerülése végett figyelemmel legyünk rá, miszerint az eredeti
gépek a gép karján „The Singer Manufacturing Co.” teljes czéggel vannak
elirtva s ezenfelül egy a felső részen, mint az állványon is a gyári védjegyet visel-
lik. Szabók, cipészek, szíjgyártók, kalapokos, könyvkötők és zsákgyárosok stb.
számára ajánlom a Singer Co. különleges varró-gépeit. 559

NEIDLINGER G.
BUDAPEST, váci utca 26. sz. (a „vastuskóhoz”).

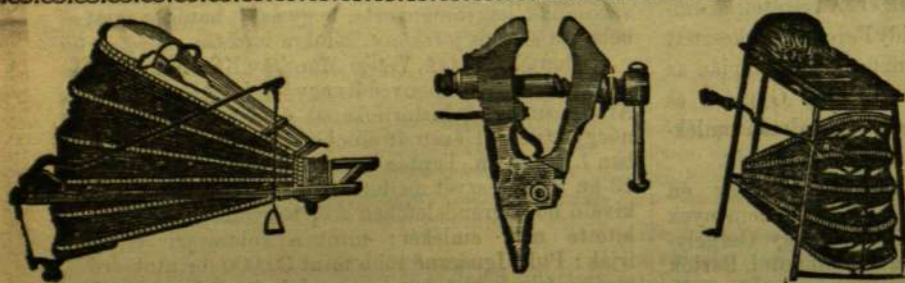
Selyem-kelmék

(közvetlenül, árusítók nélkül.)

Fekete, fehér és színes selyematlas ok,	— frt 0,75 egész frt 850 méterje.
Fekete selyem faille és tafeta	• 1,05 • 8,40
Fekete selyem levantinos	• 1,70 • 8,50
Satin Luxor és mervilleaux	• 1,30 • 4,85
Színes faille és tafeta	• 1,36 • 8,50
Fehér faille és tafeta	• 1,05 • 3,60
Cafkos és koozkás selyemkelmék	• 1,45 • 8,80
Színes és fekete moiré	• 2,25 • 8,70
Fekete egész selyem damast	• 2,25 • 8,70

Szállítás egy ruhára való vagy egész végben, fuvar- és vándíjmentesen a
házba. Minták postafordultával. Levéldíj a Schweizba: 10 kr.

Zürich (Schweiz). **HENNEBERG G.**
selyemkeltme-gyári raktár.

JURISICS MÁRTON

fuvógyáros és nagyszerkovács
BUDAPESTEN, gyár-utca 38-ik szám alatt.
Van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy nálam folyton kaphatók nagy
választékban legjobb minőségű hegyes, ovális és uj plébe burkolt francia **fúvók**, szállítási
kővástűshelyek, **fúrógépek, illók, safkú és saftokoz** tetszés szerinti nagyságban, vasaló-
szerszámok, alulról fúvó **szákyvasasok**; ezen kívül elvállalok minden e téren előforduló
kővác, lakatos- és kőfaragó-szerszámok, **harangtűk, horgonyok és csőlapárok** készítését,
illó, szarv és láb forrasztását és acélosztását a legutányosabb árakért, kezeség mellett.
Mély tisztelttel!

JURISICS MÁRTON.

A BUDAPESTI

KERESKEDELMI AKADÉMIA

folyó évi szeptember hó 1-sején huszonhatodik évfolyamát nyitja meg. Midőn ezt a szülőlk
és gyámok figyelmébe ajánljuk, megjegyezzük, hogy az intézet célja: a kereskedői
pályára lépő fiatal embereket az általános műveltség alapján a kereskedői
hivatásra, még pedig ennek felsőbb ágaira is, minden tekintetben alaposan elő-
készíteni, őket nemcsak értelmi és szaktudományi, hanem erkölcsi és nemzeti
irányban is nevelni, és még melótt a kereskedésbe lépének, az iskolától tel-
hetőleg, gyakorlati tekintetben is kiképezni.

Az intézet igazgatását, szervezését, tautérvét, a felvételi feltételeket tárgyzó értesítőt
az igazgatóság kívánatra bérmentesen megküldi.
Ugyancsak az igazgatóság készsége ad felvilágosítást az intézetben fennálló és a fővá-
rosi kereskedő testületek, valamint az intézet vezérbizottsága által alkotott alapít-
ványi tandíjmentes helyeket és a tandíjmentesség elnyerését illetőleg.
Azon ifjak, kik az intézetben érettségi vizsgálatot tesznek, fel vannak jogosítva, hogy
hadkötelezettségeket mint egy évi önkéntesek teljesítsék.

BUDAPESTEN, (váci körút 23. sz.) 1882. július 25. 654

A KERESKEDELMI AKADÉMIA IGAZGATÓSÁGA.

HAZAI TERMÉNY!

CSÉPLÉSI IDÉNYRE

ajánlunk kítűnő minőségű

TÖMÖR (DARABOS) SZENET

három minőségben mozdonyok (Locomotive) fűtésére.

GYÁRSZENET, gyári czélokra,

minden hazai vasút-állomásra szállítva, igen jutányos, mérsékelt árak mellett.

Északmagyarországi egyesített köszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat

Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.

(Utányomat nem díjazatik.)

NEIDLINGER G.
BUDAPEST, váci utca 26. sz. (a „vastuskóhoz”).

A németországi gyógyászati egytársulatok által megvizsgált, és kítűnő alkal-
mazhatósága végett a magas cs. kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett

Köszvény-vászon

miniféle köszvény, eüis (Rheuma), iszaga-
ka és, mell-ger-ncza fájdalomak, keresztesontfájás
(Hexen-chuss), lábköszvény stb. ellen.
Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű 2 frt 10 kr.
Dr. Bufelánd híres orvos gyógyszerésznél, király-utca 12. sz.
készen áll a követendő nyilatkozott: „Kés betegsége van, melyek ellen
az orvosi tudomány sikertelenné látások erős gyógy-
szereket feltalálni; ezen bajok a fejcs. z és köszvény.”
Ezeknek óvszere a köszvény-vászon által
föllelve van. 596

Dr. BURON párisi általános sebtapasza

mindenféle sebek, **gonyedések és daganatok** ellen. — Egy köcsög ára a használati mód-
szarral együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr. Postán külföle 10 kral több. Valódi minőségben
Budapesten egyedül csak **TÖRÖK JÓZSEF** ur gyógyszerésznél, király-utca 12. sz. —
Debreczenben, Rothschnek ur gyógyszerésznél. — **Szombathelyen:** Fillich Ferencz ur
gyógyszerésznél. — **Mohácsan:** Jozevics Károly. — **Kolozsvárt:** Wolf és Hintz gyógy-
szerésznél. — **Eger:** Köllner gyógyszer. — **Szegeden:** Weigler György és Kovács gyógyszer.
— **Temesváron:** Jahner és Tarcsay gyógyszerészek. — **Nagyváradon:** Molnár gyógyszer. —
Nyitra: Tombor Kornél. — **Pécsen:** Pacher. — **Nagy-Szeben:** Schneider. — **Székes-
fehérvár:** Dieballa Gy. — **Gyöngyösön:** Vozary gyógyszerész. — **Szigetváron:** Ehren-
feld W. — **Miskolc:** Ujházi gyógyszer. — **Pozsony:** Schaffer gyógyszer. — **Kassán:** Echwig
gyógysz. — **Brassó:** Kugler. — **Árad:** Tones és Társ. — **Oravica:** Knoblauch gyógyszer.
— **Belgrád:** Dilber Gy. — **Ujvidék:** Grossinger gyógyszer. — **Zágráb:** Mittelbach gyógyszer.
— **Versetsen:** Bienenh gyógyszer.

Koaks (pirszén) eladás.

Van szerencsénk ezennel nyilvánosan köztudomásra hozni, miszerint 1882.
augusztus 1-től az

I-ső rendű pirszénnek (koaks)

mint szintén a

dió pirszénnek

is az ára 100 kilogrammonkint

1 frt 80 krajczarra lett leszállítva.

II-od osztályu pirszén

pedig az eddigi áron 100 kilogrammonkint 1 frt 20 kron fog eladnatni.

Az árak a pesti vagy budai légszeszgyártól értetnek, a házhoz szállítás pedig
250 kilogrammtól kezdve feljebb 10 kral s ha a berakás is kívántatnék 14 kral
fő 100 kilogrammonkint számíttatni.

Budapest, 1882. július 31.

Az általános osztrák légszész-társulat budapesti
légszész-gyárainak helyi igazgatósága.

1882. aug. 68. sz. Ára 1 frt.

BUDAPESTI SZEMLE

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Nemorosa, Beszély, A Cornhill Magazine után, angolból. — Belényesi Gáborról. — Enza Silvio de Piccolomini mint humanista. (II.) Pór Antaltól. — Mária Terézia tanügyi reformjai. — Marczali Henrikről. — Bányászati jelen állapota. (II.) — Konek Sándortól. — Práknói s a közéleti törvényjavaslat. (I.) — Statisztikai szemle. — Földes Bélától. — Költemények: Harmadik és mulva. Szász Károlytól. — A házasági törvény. Alfred de Vigny után francziából. Perényi Istvántól. — A bécsi szalonról. (II.) — Ampeló, — Értelme: Zola Emil: Le roman experimental. p. — Bayer Ferencz: Lőcsei album. —

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80-90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkétszer 120 ivnyi tartalommal, az eddigi előzetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékoztató ígéretek a magyar közön-séget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak-tudomány és a műveltség között, másfelől a hazai és külföldi iradalmi közt. E mellett az újabb folyamban szélesebb tért nyit a nemzetgazdasági közelményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi hávfutékban. Előfö-zetési ára bérmentes küldésel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Minden egyes füzet külön kapható: ÁRA 1 frt. Az előzetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatatala küld-endők be, vagy a könyvtársokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT.

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

Vadász sport-czikkék. 16 minkéig bírók Lefancheux vadász-fegyver... Vadászok... Fegyverek... Képek... Árak...

Thedo tanár szakállhagymája. legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növekedésének eszközésére. Képek... Árak...

Magyar csődtörvény. 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. AZ ÖSSZEHASZNOLT JOGTUDOMÁNY IGENYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL. Dr. HERCZEGH MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

Magyar csődtörvény. 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. AZ ÖSSZEHASZNOLT JOGTUDOMÁNY IGENYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL. Dr. HERCZEGH MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

Magyar csődtörvény. 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. AZ ÖSSZEHASZNOLT JOGTUDOMÁNY IGENYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL. Dr. HERCZEGH MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya- utca 1. szám.

Cs. kir. kizáról. szabadalm. cipőgyár. Több kiállításon érdeméremmel kitüntetve. TEMESVÁRY MÓR cipőgyára BUDAPESTEN, király- utca 1. sz., b. éterj-féle ház. Nagyon és kőiben. Árak...

Cs. k. kizáról. szab. újonnan javított RUGANYOS SÉRVKÖTŐK. A legújabb találmány a Bogand. amerikai tudós utján újonnan javított ruganyos sérvkötő Politzeről, ép úgy urak, valamint nők és gyermekek számára; rugóknélkül, tisztá gummiból művészi legerősebb, s azon ezéja van, hogy még a legújabb sérvkötő is a legkorábbi idő alatt egyforma helyre hozza, és ép úgy napokkal megújítja. — Méhfehérkék, legújának, ágybetétek, hónap-szám-erszények, örvékzillők, gummi-huronyok és minden gummi-áru-czikkék. — Sérvkötőknél megjelölendő, ha jobb, vagy ha bal felől vagy kettőfelől legyen e, ugy szintén a derék bősége is. Megrendeléseket utánvél mellett postafordulattal eszélők csusz, kére. közzéteküldözött, Politzer Mór Budapest, Deák-Ferencz utca.

Magyar csődtörvény. 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. AZ ÖSSZEHASZNOLT JOGTUDOMÁNY IGENYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL. Dr. HERCZEGH MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

Magyar csődtörvény. 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. AZ ÖSSZEHASZNOLT JOGTUDOMÁNY IGENYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL. Dr. HERCZEGH MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

AZ ERDŐTÖRVÉNY (1879. évi XXXI. t. cz.) MAGYARÁZATA. Irta Dr. KLEKNER ALAJOS kassai kir. jogakad. tanár. Ára füzve 2 frt.

A MAGYAR PÉNZÜGYI TÖRVÉNYISME KEZIKÖNYVE. Folytonos vonatkozással a magyar államháztartásnak a legújabb időig terjedő tényleges eredményeire. Dr. MARISKA VILMOS. Karmadik, teljesen átírt kiadás. Ára 4 frt 40 kr.

Magyar csődtörvény. 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. AZ ÖSSZEHASZNOLT JOGTUDOMÁNY IGENYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL. Dr. HERCZEGH MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

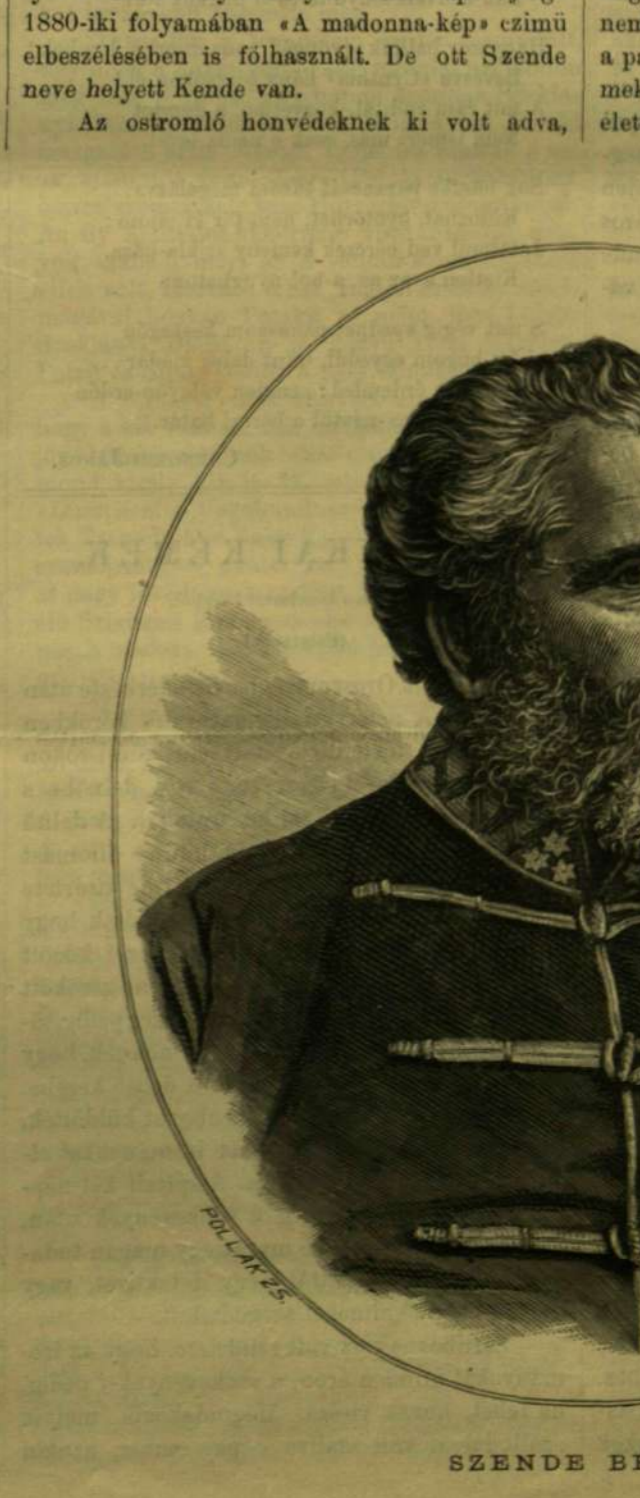
Magyar csődtörvény. 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. AZ ÖSSZEHASZNOLT JOGTUDOMÁNY IGENYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL. Dr. HERCZEGH MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

35-ik szám 1882. BUDAPEST, AUGUSZTUS 27. XXIX. évfolyam.

SZENDE BÉLA. (1823—1882.) Tíz évig állni szilárdul, ingadozás nélkül, megszólva mozdulatlan mőtőssággal, mint a szikla a csaknem feje fölött átesapó indulat-hullámok közepette; tíz évig lenni magyar honvédelmi miniszter; és meg tudni tartani az egyensúlyt egy háborgó képviselői többség, egy király és egy császár között; és viselni e hivatalt, hogy utóljára is csak a halál szölije le a díszes, de sokkal nehezebb polcra; és akkor elmondhatni azt, hogy nemcsak halála után a «de mortuis nil nisi bene» elv alapján, de életében, hivataloskodása egész ideje alatt is csaknem ő az egyetlen, a kit pályatársai közül a sokszor orkánra fokozódó pártszenvédegy ez egész idő alatt gunyolt, gyanúsítottat leginkább megkímélt, — ime e tekintetek azok, melyek leghivebben és találóbban magyarazzák meg, hogy ki és mi volt az, kité napokban közéletünk nevezetességei közül örökre elvesztettünk. Nem hódított, de éber és híven megtartotta örehyét, s nem engedte azon az ellenséget áttörni. Nem vitte előbbre a honvédelem reá bizott intézményét, de sikerült azt az átvétel művtalában megtartani. Kora nem volt nagy, azonban ő e kornak nem ugyan nagyjai, de mindenesetre legjobbjai közé tartozott.

SZENDE BÉLA. (1823—1882.) Tíz évig állni szilárdul, ingadozás nélkül, megszólva mozdulatlan mőtőssággal, mint a szikla a csaknem feje fölött átesapó indulat-hullámok közepette; tíz évig lenni magyar honvédelmi miniszter; és meg tudni tartani az egyensúlyt egy háborgó képviselői többség, egy király és egy császár között; és viselni e hivatalt, hogy utóljára is csak a halál szölije le a díszes, de sokkal nehezebb polcra; és akkor elmondhatni azt, hogy nemcsak halála után a «de mortuis nil nisi bene» elv alapján, de életében, hivataloskodása egész ideje alatt is csaknem ő az egyetlen, a kit pályatársai közül a sokszor orkánra fokozódó pártszenvédegy ez egész idő alatt gunyolt, gyanúsítottat leginkább megkímélt, — ime e tekintetek azok, melyek leghivebben és találóbban magyarazzák meg, hogy ki és mi volt az, kité napokban közéletünk nevezetességei közül örökre elvesztettünk. Nem hódított, de éber és híven megtartotta örehyét, s nem engedte azon az ellenséget áttörni. Nem vitte előbbre a honvédelem reá bizott intézményét, de sikerült azt az átvétel művtalában megtartani. Kora nem volt nagy, azonban ő e kornak nem ugyan nagyjai, de mindenesetre legjobbjai közé tartozott.

SZENDE BÉLA. (1823—1882.) Tíz évig állni szilárdul, ingadozás nélkül, megszólva mozdulatlan mőtőssággal, mint a szikla a csaknem feje fölött átesapó indulat-hullámok közepette; tíz évig lenni magyar honvédelmi miniszter; és meg tudni tartani az egyensúlyt egy háborgó képviselői többség, egy király és egy császár között; és viselni e hivatalt, hogy utóljára is csak a halál szölije le a díszes, de sokkal nehezebb polcra; és akkor elmondhatni azt, hogy nemcsak halála után a «de mortuis nil nisi bene» elv alapján, de életében, hivataloskodása egész ideje alatt is csaknem ő az egyetlen, a kit pályatársai közül a sokszor orkánra fokozódó pártszenvédegy ez egész idő alatt gunyolt, gyanúsítottat leginkább megkímélt, — ime e tekintetek azok, melyek leghivebben és találóbban magyarazzák meg, hogy ki és mi volt az, kité napokban közéletünk nevezetességei közül örökre elvesztettünk. Nem hódított, de éber és híven megtartotta örehyét, s nem engedte azon az ellenséget áttörni. Nem vitte előbbre a honvédelem reá bizott intézményét, de sikerült azt az átvétel művtalában megtartani. Kora nem volt nagy, azonban ő e kornak nem ugyan nagyjai, de mindenesetre legjobbjai közé tartozott.

SZENDE BÉLA. (1823—1882.) Tíz évig állni szilárdul, ingadozás nélkül, megszólva mozdulatlan mőtőssággal, mint a szikla a csaknem feje fölött átesapó indulat-hullámok közepette; tíz évig lenni magyar honvédelmi miniszter; és meg tudni tartani az egyensúlyt egy háborgó képviselői többség, egy király és egy császár között; és viselni e hivatalt, hogy utóljára is csak a halál szölije le a díszes, de sokkal nehezebb polcra; és akkor elmondhatni azt, hogy nemcsak halála után a «de mortuis nil nisi bene» elv alapján, de életében, hivataloskodása egész ideje alatt is csaknem ő az egyetlen, a kit pályatársai közül a sokszor orkánra fokozódó pártszenvédegy ez egész idő alatt gunyolt, gyanúsítottat leginkább megkímélt, — ime e tekintetek azok, melyek leghivebben és találóbban magyarazzák meg, hogy ki és mi volt az, kité napokban közéletünk nevezetességei közül örökre elvesztettünk. Nem hódított, de éber és híven megtartotta örehyét, s nem engedte azon az ellenséget áttörni. Nem vitte előbbre a honvédelem reá bizott intézményét, de sikerült azt az átvétel művtalában megtartani. Kora nem volt nagy, azonban ő e kornak nem ugyan nagyjai, de mindenesetre legjobbjai közé tartozott.

SZENDE BÉLA. Ellinger étnykepe után.